№ 113 Cyfrowa pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריסאָווער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47

מאָנטאָג, י"ד אייר תרפ"ז | 16 maja 1927 r. | צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג.

נעכטיגע גראַנדיעזע פייערונגען לכבוד דעם בעזוך פון פּרעזידענט מאַשטשיצקי אין לאָדז.

דער כּבלת-פּנים פאַר'ן טריאומף-טויער אויף זשגאַווסקאַ גאַס. — פרנס גרשוו ניימאַן בעגריסט דעם הויכגעשטעלטען גאַסט אין נאָמען פון דער יודישער בעפעלקערונג. — פּרעזידענט מאַשטשיצקי דריקט אויס די האָפנונג צו זיין אין גיכען נאָכאָמאָל אין לאָדז און צו בעזוכען אויך די סינאַגאָגע. — די פייערליכקייטען אויפ'ן דאַמבראָווסקי-פּלאַץ. — די אויפנאַהמע אין מאַגיסטראַט.

די רעדע פון פּרעזידענט מאַשטשיצקי אויפ'ן פייערליכען מיטאָג אין „טיוואָלי".

דער הויכגעשטעלטער גאַסט דריקט אויס זיין טיפע איבערצייגונג אין גלענצענדער ענטוויקלונג פון לאָדז.

די אויפנאַהמע אין דער אָפיציעלן-קאַסינאָ. — דער פּרעזידענט בעזוכט די מאַשאַרען און ווערט בעגייסטערט אויפגענומען.

גרויסאַרטיגער ראַאוט אין „פילהאַרמאָניע" לכבוד דעם הויכגעשטעלטען גאַסט.

(נ) די געלטיגע פּעשרלוכקייטען און שלית מיט'ן בעזוך פון מלוכה-פּרעזי- ט אין לאָדז אויסגעפאַלען, וו אויף ד' ישי יא ערזשאַרשען, זעהר נראַ- דיגע א... ...טפאַוואַנט.

פון בעגינען אָן האָבען די הויז-סטרו- ישעס פון אַלץ נאַסען מיחזאַס געשרפּיט הגם אַ-מז גמצ, בעם רייניגען די נע- סען, אויסשיטען זיי מיט ווייסען זאַכ- און מיט פאַרזיסהייגען אַטאַראַנט-ווייסע פּשהגער פאַר די הייזער.

צרום 8 פריה זענען אַלע נאַסען פון אונזער שטאָט געוואָרען בעלעבט מיט גרויסע מאַסען יום-טוב'דיגע געגשטיגע מענשען, וואָס האָבען געצויגען מיט אינגעוויקעלטע פאַראַוונס • פּעהגער אויף פעטריקאַווער גאַס און דער ריי- מונג פון גאַרמאַוויטש גאַס. עס זענען אויך געגאַנגען נעטערע גרופּען יודישע און קריסטלעכע שולער און דער בעגלי- טונג פון זייערע לעהרער. זיי האָבען מיט געטראָגען מיט זיך שול-פאָנען.

9 פריה האָבען אָנגעהויבען פון אַלע פּאַלאַציעס-קאַמיסאַריאַטען און לאַרן, פּע- נעשען און יום-טוב'דיגע אונדפאַרטען און ווייסע הענדשקעס, זיך פאַנדערען אויפ'ן אויבער די פּאַראַראַטע, נאַוואַטע- סקע, פעטריקאַווער, פּעטריקאַווויטש גאַ- סען, וואָ. עס אַז אָפּגעהויב געוואָרען די אָרדנונג און כ'אַז רעגולירט געוואָרען דער נאַסען-פערקעהר.

האַלב 10 אַז אָפּגעשלאָסען געוואָרען די גאַוואַטיסקאַ גאַס, דער פריהייטס- פּלאַץ און די פעטריקאַווער.

אויף די רוג נאַסען אַז די אָרדנונג אָפּגעהיטען געוואָרען דורך ריטער-פּאָ- ליצאַי. דער פריהייטס-פּלאַץ אויף דער זייט פון מאַגיסטראַט-בוין אַפּגעשלאָסען געוואָרען פאַרן צוויילען פערקעהר. גרויסע מענשען מע- שען זענען געשטאַנען אויף די ראַנדען פון די טראָטואַרען און אויסגעקוקט דאָס אַפּגעקומען. פון פּרעזידענט.

נאָכדעם וויי דער מלוכה-פּרעזידענט אַז דער פּאַרמיטאָג 10 פאַרמיטאָג אָנגעקו- מען צו דער נרענץ פון שטאָט צו זאַמען מיט'ן פערשעטער פון מאַרשאַל פּיל- סודסקי, גענעראַל זשעלינאָווסקי און וואַ- שוואַרע יאַשטשאַלט מיט גענעראַל סאַ- לאַווסקי (די לעצטע האָבען בעגריסט דעם מלוכה-פּרעזידענט אויפ'ן נרענץ פון דער וואַרשוואַזיטוויץ) — אַז פאַר- אָקומען דער פּטרעלוכער קבלת-פּנים צום פּרעזידענט.

טריאומף-טויער.

דורך פאַרשטעהער פון דער לאַדזער זעלבסט • פּעראַלטונג און דעם קבלת- פּנים קאַמיטעט, דערבי אַז אויך געווען דעם. מונצטערג, דער פּרעזידענט און אַראָב פון זיין אויטאָמאָביל, מיט אַלע- לען עס זענען מיטגעקומען גענ. זשע- לינאָווסקי, גענ. סאַנאָדשעווסקי, גענ. רינדז-שטונגלו, ווראָבלעווסקי און אַנדערע חלצלעך אַפּיציעלען פון געגערעל-שטאַב. דער פּרעזידענט האָט זיך פּרעגרעלירט בע- גריסט, דריקענדיג יעדען בעזונדערן דו האַנד. שטלוכע פריען פון הויכע רעגי- רונגס-בעאַמטע האָבען דעם מלוכה-פּרע- זידענט אַנטגעגענגעשטראָבען פלוטען. דער אַרקעסטער פון 31. פּולק האָט געשפּילט אַ פּעגריסונגס-מאַרש.

בעגריסונג פון דער יודישער קהלה.

אין נאָמען פון דער יודישער קהלה האָט פּרנס גרשון נימאַן בעגריסט דעם הויכגעשטעלטען גאַסט און אויסגעדריקט דאָס שיעור בעדויערן, וואָס די יודישע בעפעלקערונג האָט נישט די געלעגענ- הייט צו בעגריסען דעם מציאַסטע פון דער פּלוכה אין דער סינאַגאָגע.

דערויף האָט פּרעזידענט מאַשטשיצקי געענטפערט, אַז ער האָט אין גיכען צו קענען קומען קיין לאָדז אַ צווייטען מאָל און דאַן וועט ער אויך זיכער בע- זוכען די סינאַגאָגע.

דעם. מינצבערג האָט געטראָגען דעם פּרעזידענט, צו מען קען וועגען דעם צו וויסען פון דער עפענטליכקייט און בעקומען דעם ענטפער, אַז יאָ.

אין דעם זעלבען מאָמענט האָט מען פון די הונדערט קאַשאַרען געהערט 21

האַרמאָניע-שאַסען

אין די פאַבריקס-סיטרען מיט די לאַ- קאַמאָטווען אויף די וואַקאַציעס האָבען דורך ספּעציעלע סונגאַלען אָנגעזאָגט דער בעזעלערונג דאָס אַנקומען פון הויכגעשטעלטען גאַסט.

אונדער דער נאַנצער זשגאַווסקאַ גאַס פון אַראָב פעטריקאַווער האָבען זיך דערוויל אויסגעבילדעט שפּאַלערען פון שולער פון די פאַווישלגע- און מיטעל- שלען. דורך די שפּאַלערען אין דער מלוכה-פּרעזידענט פאַרבייגעפאָרען אין דער פּרעזידענט וואַשוואַרזטוויץ אַרויס.

דורך די רינגע מאַסען שאַל-יוגנד און דעם מענשען-המון אין די גאַסען און אויף די דאַכערנעס באַלקאָנען און געשלעגענע פענסטער אין דער הויכע- שטעלטער גאַסט בעגעגנט געוואָרען דורך

בעגייסטערטע אוואַציעס.

דער פּרעזידענט האָט געגרוסט צו די מאַסען מיט אַראָבגענומען דעם ציליגדער פון קאָפּ.

האַלב 1 פאַרמיטאָג אין דער פּרעזי- דענט פאַר'ן פּרזידענט, בעטערעגרונ: דאָס אין דער עלטסטער ראַסטאַן פון לאָדז. דער פּרעזידענט האָט דערלאַנגט די האַנד דעם ה' בערמאַן און אַהם וואַ- רום בעגרוסט.

דערויף אין פאַרגעקומען די

צערמאָניע פון אויפהילען די נייע פאָהן

פון 28 פּולק. דעם רעגיגיעזען צעט האָט דורכגעפיהרט ביסקאָפּ מאַכטשאַק.

פּונקט 11 פאַרמיטאָג האָט אָרגעהוי- בען שאַלען אַ מיליטערישער אַרקעסטער אונטער די קלאַנגען פון מזיק, אין פאַר בעקאָמען דאָס פּעטרעליכע אַרטילעריע- יי געשעל אונ'ם פאָהן-שטאַנגען.

נאָך דעם דאַנקגען צעט האָט דער מלוכה-פּרעזידענט אָנגעגעהערט אַ בער- געגעבען דעם געפּטערען פאָהן דעם שעף פון 28. פּולק, דעם פּולקאָווניק אַשטשווטש. דער מיליטערישער גלח אַלעשינסקי האָט נאָכדעם געהאַלטען אַ ווערע וועגען דער בעדייטונג פון דער מיליטערישער פאָהן און דערויף האָט דאָס נאָנצע 28. קאַנאַטער שיסער-פּולק אָפּגעגעבען אַ פּייערליכע שבועה צום פאָהן פונ'ם פּולק.

נאָכ'ן פערגרעזען די פאָהן-צערע- מאָניעס, און דער הויכגעשטעלטער גאַסט צוזאַמען מיט זיין מיטיע אָנגע- פאָהרען אויף נאַר-טאַוויטש גאַס, וואָ- עס אַזוי בייַ אַ פּראַכטאַוויטש אויפגע- שטעלט געוואָרען אַ טריבונע פון 120 אַרמער, וואָ דער פּרעזידענט צוזאַמען מיט די העלסטע פאַרשטעהער פון דער מיליטערישער, רעגירונגס- און צוויל- מאַכט און לאַרן האָבען פערנומען אַר- טער. מצד יודען זענען אויף דער טריי- בונע געשען רעפּרעזענטירט סג. ד"ר מ. פרוידע, סענ. א. מעגרעלסאָן, פרנס נוי- מאַן, פרנס ווייצמאַן, פּרעזעס בראַזיגער און הרב ר' יוסף פּינגער. פון דער טריי- בונע אַראָב האָט דער פּרעזידענט און בונע אַראָב האָט דער פּרעזידענט זיך צוגערופן צו דער

דעפּילאַדע פון לאָדזער מיליטערישען גאַרניזאָן

פון די אָרגאַנזאַציעס פאַר מיליטערי- שער צוגרייטונג, פון דער וועטעראַנען- געזעלשאַפט, פון רעזערוו • אָפיציערען, אינוואַלידען • פאַראַנען, לעגיאָנעס- טאַלערשיקעס, פּטערלעשער א. אַז. וו. דער פּרעזידענט און אַראָב פון דער טריבונע און הארצת בעגרוסט די אַנ- טויל-נעמער און דער דעפּילאַדע.

ווייטער האָבען אַדורכמאַרשירט פאַרן הויכען נאַסט די דעלעגאַציעס פון די צעלען, סקויטען און ספּאָרט-אָרגאַניזאַ- ציעס, קיליטור • אינסטיטוציעס, פּראָ- פעסיאָנעלע און בילדונגס-קאָרפּאָראַ- ציעס, קריסטלעכע און יודישע. דער דעגט צוריקגעפאָהרען פון דער וואַרע- וואַזיטוויץ צום דאַמבראָווסקי פּלאַץ אַ- טויל צו נעמען אין דער פּייערונג פון אויפהילען די פאָהן פון 28. פּולק.

פּונקטליך האַלב 11 אַז דער מלוכה- פּרעזידענט און בעגלייטונג פון וואַשוואַ- רע יאַשטשאַלט, רעגירונגס • קאָמיסאַר אוזשיצקי, אינספּ. נישרזשעלסקי, פּרע- זעס מאַווערנעצקי און די געגערעליציע אָנגעקומען צום אָרט פון דער

פאָהן-פייערונג.

דער 28. קאַנאַטער שיסער-פּולק און פּולקער בעוואַפנונג, האָט זיך אין גע- שלאָסענע רייהען, אין שטענער פאָרם אויסגעשטעלט אויפ'ן דאַמבראָווסקי- פּלאַץ. ווייטער אַז געווען אַ גרויסע מענ- גע דעלעגאַציעס פון פערשידענע אינס- טיטוציעס מיט זייערע פאָנער און מעבעל- מען. פון די יודישע אינסטיטוציעס זע- נען געווען געגנג אַנשטשוודיג די צוויי צענדעלינג פעהנער פון די לאַדזער יע- שיבעס פון די יודיש-נע- דעלעגאַציעס מיטעל-שעלן. פון די

יודישע דעלעגאַציעס

זענען אויך געווען די פאַרשטעהער פון דער הונגער יודישער קהלה, דהיינו: פּרנכים גרשון נוימאַן, אלי' קאַראַ, ארוו. ווייצמאַן, ב. רוס, ה. בערגער, רער. ע. האַמבערסקי, סענ. מעגרעלסאָן, סענ. ד"ר ברויד און פּרעזעס ש. בודזינער. סעד דעם ראַבינאַט אַז געווען פער- טרעטן הרב ר' יוסף פּינגער. עס זע- נען אויך געווען די יודישע ראַטכעגער דעפּ. מינצבערג, יחיאל יצחק בערמאַן און קראַסוצקי.

עס זענען אויך געווען פערטרעטען די ראַפּרעזענטאַנטען פון די קאַנסולאַטען פון אויסלענדישע מלוכות.

מצד דער רעגאַציע פון „לאַדזער טאָגעבלאַט" אַז דאָ געווען אונזער רע- דאַקטאָר ישראל קאַהאַן.

נאָכדעם וויי דער פּרעזידענט האָט בעגרוסט דאָס מיליטער, און דאָס מיליי- טער האָט בעגרוסט אָפּגעגעבען פּעהנער מיט „זאָל לעבען דער פּרעזי- דענט פון דער פּוילישער רעפּובליק", האָט וואַשוואַרע יאַשטשאַלט פאַרגע- שטעלט פאַר'ן פּרעזידענט די גענעראַלי- קייט, דערנאָכדעם אויך דעם הרב פּינגער. דער פּרעזידענט האָט אַלעמען פּרעזענ- ליך גערעדט די האַנד.

בעת דער בעגרוסונג מיט די יודישע פאַרשטעהער, האָט דער פּרעזידענט'ס אויפמערקזאַמקייט געצויגען צו דער פּאַטריאָטישער פונגר פון ראַטמאַן יחיאל יצחק בערמאַן. דער מלוכה-פּרעזידענט האָט זיך דאַן געפרעגט, ווער עס אַז דער גרויער יודישער מאַן מיט דער לאַנ- גער קאַפּאָטע און הויכען צילינדער-האָט. אַ השכּלערער מאַגיסטראַט • בעאַמטער האָט דאַן פאַרגעשטעלט דעם ראַטמאַן פון דער וואַרע- וואַזיטוויץ צום דאַמבראָווסקי פּלאַץ אַ- טויל צו נעמען אין דער פּייערונג פון אויפהילען די פאָהן פון 28. פּולק.

פּונקטליך האַלב 11 אַז דער מלוכה- פּרעזידענט און בעגלייטונג פון וואַשוואַ- רע יאַשטשאַלט, רעגירונגס • קאָמיסאַר אוזשיצקי, אינספּ. נישרזשעלסקי, פּרע- זעס מאַווערנעצקי און די געגערעליציע אָנגעקומען צום אָרט פון דער

פאָהן-פייערונג.

דער 28. קאַנאַטער שיסער-פּולק און פּולקער בעוואַפנונג, האָט זיך אין גע- שלאָסענע רייהען, אין שטענער פאָרם אויסגעשטעלט אויפ'ן דאַמבראָווסקי- פּלאַץ. ווייטער אַז געווען אַ גרויסע מענ- גע דעלעגאַציעס פון פערשידענע אינס- טיטוציעס מיט זייערע פאָנער און מעבעל- מען. פון די יודישע אינסטיטוציעס זע- נען געווען געגנג אַנשטשוודיג די צוויי צענדעלינג פעהנער פון די לאַדזער יע- שיבעס פון די יודיש-נע- דעלעגאַציעס מיטעל-שעלן. פון די

יודישע דעלעגאַציעס

זענען אויך געווען די פאַרשטעהער פון דער הונגער יודישער קהלה, דהיינו: פּרנכים גרשון נוימאַן, אלי' קאַראַ, ארוו. ווייצמאַן, ב. רוס, ה. בערגער, רער. ע. האַמבערסקי, סענ. מעגרעלסאָן, סענ. ד"ר ברויד און פּרעזעס ש. בודזינער. סעד דעם ראַבינאַט אַז געווען פער- טרעטן הרב ר' יוסף פּינגער. עס זע- נען אויך געווען די יודישע ראַטכעגער דעפּ. מינצבערג, יחיאל יצחק בערמאַן און קראַסוצקי.

עס זענען אויך געווען פערטרעטען די ראַפּרעזענטאַנטען פון די קאַנסולאַטען פון אויסלענדישע מלוכות.

מצד דער רעגאַציע פון „לאַדזער טאָגעבלאַט" אַז דאָ געווען אונזער רע- דאַקטאָר ישראל קאַהאַן.

נאָכדעם וויי דער פּרעזידענט האָט בעגרוסט דאָס מיליטער, און דאָס מיליי- טער האָט בעגרוסט אָפּגעגעבען פּעהנער מיט „זאָל לעבען דער פּרעזי- דענט פון דער פּוילישער רעפּובליק", האָט וואַשוואַרע יאַשטשאַלט פאַרגע- שטעלט פאַר'ן פּרעזידענט די גענעראַלי- קייט, דערנאָכדעם אויך דעם הרב פּינגער. דער פּרעזידענט האָט אַלעמען פּרעזענ- ליך גערעדט די האַנד.

בעת דער בעגרוסונג מיט די יודישע פאַרשטעהער, האָט דער פּרעזידענט'ס אויפמערקזאַמקייט געצויגען צו דער פּאַטריאָטישער פונגר פון ראַטמאַן יחיאל יצחק בערמאַן. דער מלוכה-פּרעזידענט האָט זיך דאַן געפרעגט, ווער עס אַז דער גרויער יודישער מאַן מיט דער לאַנ- גער קאַפּאָטע און הויכען צילינדער-האָט. אַ השכּלערער מאַגיסטראַט • בעאַמטער האָט דאַן פאַרגעשטעלט דעם ראַטמאַן

מלוכה-פּרעזידענט און אַראָב פון דער מרובּגע אין בעגרוסט די פּוילישע און די יודישע דעלעגאַציעס. פון די יודישע ה. שעגאַציס זענען דורכ'ן פּרעזידענט בעגרוסט געוואָרען „בר-וכבא" (מזיק- און צוקלוסטען • כעזעציע) מיט די בלוי- ווייסע הוטלען מיט ד"ר פּרובּלסקי בראַש; „השומר הלאומי", שלום-עליכם שולע, „שמשון" און די פאַלקס-סקוויטען אונטער דער פּהרונג פון קאַמעראַד ש. מאַסעש. ווייטער זענען בעגרוסט גע- ווארען דער „ברית תרומפּעלדאָר", די האַנדווערקער • דעלעגאַציעס, וואָס אין געקומען מיט אַ ספּעציעלען אַרקעסטער.

נאָך דער דעפּילאַדע אין דער מלוכה- מער און די דלעגאַציע • מיטגלידער פון די פערשידענע אָרגאַניזאַציעס זיך צוגעגאַנגען אַרקעסטער אַנדער דער פּרעזידענט מיט אַ ספּעציעלען אַרקעסטער, וואָס האָט געשפּילט אַ פּאָלאָנעז אין דעם מיל- נסטראַט.

די פייערליכע אויפנאַהמע אין מאַגיסטראַט.

נאָך דער דעפּילאַדע אין דער מאַגי- סטראַט אין דער פּרעזידענט געפאָר- רען צוזאַמען מיט'ן שפּאַלערן, וואָס האָ- בען זיך געבילדעט לענג אויס די פּעטרי- קאַווער נאַס דורך די מיטגלידער פון די קריסטלעכע און יודישע צעלען און קול- טור-אינסטיטוציעס צום מאַגיסטראַט. דער פריהייטס-פּלאַץ אין געווען דער- לוך דעקאָרירט און אויפמונטירט. דאָס דעפּלירערע מיליטער אין געווען אויס געשטעלט אויפ'ן פּלאַץ. בעם אָנגאַנג פון מאַגיסטראַט אין דער הויך-געשטעל- טער נאַסט בעגרוסט געוואָרען דורכ'ן ווייצע-פּרעזעס פאַרן גרויסען בוך, וואָס די שטאָט פון רעצלער און פּרא- דוקטווער אַרבעט האָט אויצגעפאַרען צו זיך צו זעהען און זענען מוזיקען דעם העלס- טען רעפּרעזענטאַנט פון דער טלוכה. בעם פריהשטיק, וואָס אין גע- געבען געוואָרען אין מאַגיסטראַט, האָט זיך דער פּרעזידענט אַרויסגעלאָזט אין אַ האַרציגען שטעם מיט'ן וואַשוואַרע יאַשטשאַלט און דערנאָך מיט'ן סטע- ראַסטע רוסישסקי אַרויסרעדונג מיט אויהם די בעגרעפּנוש פון דער שווער- אַרבייטענדער פּראָדוקטווער שטאָט לאָדז.

פּרעזעס פּילבא האָט אַרויסגעגעבען די פּייערליכקייטען פון אַרבעטלעכע- דעם מאַרשאַל אין לאָדז.

פייערליכע מיטאָג אין „טיוואָלי".

וואָס די שטאָט האָט אַרויסגעגעבען לכבוד דעם פּרעזידענט. אונ'ם מיטאָג האָבען זיך בעטייליגט בוין 1000 פאַר- שטעהער פון אַלע שיכטען פון דער לאַדזער קריסטלעכער און יודישער בע- פעלערונג, בוי די טישען זענען אויך געשטאַנען די זעלגער פון געפּייערטען 28. פּולק.

דער דאָזיגער מיטאָג אין פאַרגעקו- מען אין צוויי לאַגעלען: אין רעסטאָראַן „טיוואָלי" און אין די גרויסע שלנה'שע זאַלען פון קינאָ „לאַנאַ". פון דער יודי- שער געזעלשאַפט האָבען אַנטייל גענו- מען פאַר'ן פּרזידענט, בעטערעגרונ: דאָס אין דער עלטסטער ראַסטאַן פון לאָדז. דער פּרעזידענט האָט דערלאַנגט די האַנד דעם ה' בערמאַן און אַהם וואַ- רום בעגרוסט.

דערויף אין פאַרגעקומען די

צערמאָניע פון אויפהילען די נייע פאָהן

פון 28 פּולק. דעם רעליגיעזען צעט האָט דורכגעפיהרט ביסקאָפּ מאַכטשאַק.

פּונקט 11 פאַרמיטאָג האָט אָרגעהוי- בען שאַלען אַ מיליטערישער אַרקעסטער אונטער די קלאַנגען פון מזיק, אין פאַר בעקאָמען דאָס פּעטרעליכע אַרטילעריע- יי געשעל אונ'ם פאָהן-שטאַנגען.

נאָך דעם דאַנקגען צעט האָט דער מלוכה-פּרעזידענט אָנגעגעהערט אַ בער- געגעבען דעם געפּטערען פאָהן דעם שעף פון 28. פּולק, דעם פּולקאָווניק אַשטשווטש. דער מיליטערישער גלח אַלעשינסקי האָט נאָכדעם געהאַלטען אַ ווערע וועגען דער בעדייטונג פון דער מיליטערישער פאָהן און דערויף האָט דאָס נאָנצע 28. קאַנאַטער שיסער-פּולק אָפּגעגעבען אַ פּייערליכע שבועה צום פאָהן פונ'ם פּולק.

נאָכ'ן פערגרעזען די פאָהן-צערע- מאָניעס, און דער הויכגעשטעלטער גאַסט צוזאַמען מיט זיין מיטיע אָנגע- פאָהרען אויף נאַר-טאַוויטש גאַס, וואָ- עס אַזוי בייַ אַ פּראַכטאַוויטש אויפגע- שטעלט געוואָרען אַ טריבונע פון 120 אַרמער, וואָ דער פּרעזידענט צוזאַמען מיט די העלסטע פאַרשטעהער פון דער מיליטערישער, רעגירונגס- און צוויל- מאַכט און לאַרן האָבען פערנומען אַר- טער. מצד יודען זענען אויף דער טריי- בונע געשען רעפּרעזענטירט סג. ד"ר מ. פרוידע, סענ. א. מעגרעלסאָן, פרנס נוי- מאַן, פרנס ווייצמאַן, פּרעזעס בראַזיגער און הרב ר' יוסף פּינגער. פון דער טריי- בונע אַראָב האָט דער פּרעזידענט און בונע אַראָב האָט דער פּרעזידענט זיך צוגערופן צו דער

דעפּילאַדע פון לאָדזער מיליטערישען גאַרניזאָן

פון די אָרגאַנזאַציעס פאַר מיליטערי- שער צוגרייטונג, פון דער וועטעראַנען- געזעלשאַפט, פון רעזערוו • אָפיציערען, אינוואַלידען • פאַראַנען, לעגיאָנעס- טאַלערשיקעס, פּטערלעשער א. אַז. וו. דער פּרעזידענט און אַראָב פון דער טריבונע און הארצת בעגרוסט די אַנ- טויל-נעמער און דער דעפּילאַדע.

ווייטער האָבען אַדורכמאַרשירט פאַרן הויכען נאַסט די דעלעגאַציעס פון די צעלען, סקויטען און ספּאָרט-אָרגאַניזאַ- ציעס, קיליטור • אינסטיטוציעס, פּראָ- פעסיאָנעלע און בילדונגס-קאָרפּאָראַ- ציעס, קריסטלעכע און יודישע. דער

דער לאַדזער יודישער פלייסער-פעראיין

דריקט אויס דעם טיפסטען מיטלעד דעם מיטגליד

ה' סענדער דישקין

צוליב'ן טויט פון זיין פרוי

נ"ע אסתר שרה

תיקון טעות.

אין לעטס-אַרטיקעל „פּרעזידענט מאַשטשיצקי אין לאָדז", אין געלטיגען נוכער, זענען אַרויסגעפאַלען צוויי דרוק- פעהלער: צום סוף פון דער 17-טער שורה דאַרף זיין אַנשטאָט אויבערגעבוגן — אַנערקענונג, אין דער זעקס- טער שורה פאַרן סוף פון אַרטיקעל דאַרף זיין אַנשטאָט מומחעלפען מומחיל- ען.

(נ) די געלטיגע פּעשרלוכקייטען און שלית מיט'ן בעזוך פון מלוכה-פּרעזי- ט אין לאָדז אויסגעפאַלען, וו אויף ד' ישי יא ערזשאַרשען, זעהר נראַ- דיגע א... ...טפאַוואַנט.

פון בעגינען אָן האָבען די הויז-סטרו- ישעס פון אַלע נאַסען מיחזאַס געשרפּיט הגם אַ-מז גמצ, בעם רייניגען די נע- סען, אויסשיטען זיי מיט ווייסען זאַכ- און מיט פאַרזיסהייגען אַטאַראַנט-ווייסע פּשהגער פאַר די הייזער.

צרום 8 פריה זענען אַלע נאַסען פון אונזער שטאָט געוואָרען בעלעבט מיט גרויסע מאַסען יום-טוב'דיגע געגשטיגע מענשען, וואָס האָבען געצויגען מיט אינגעוויקעלטע • פּעהגער אויף פעטריקאַווער גאַס און דער ריי- מונג פון גאַרמאַוויטש גאַס. עס זענען אויך געגאַנגען נעטערע גרופּען יודישע און קריסטלעכע שולער און דער בעגלי- טונג פון זייערע לעהרער. זיי האָבען בעגרוסט געטראָגען מיט זיך שול-פאָנען.

9 פריה האָבען אָנגעהויבען פון אַלע פּאַלאַציעס-קאַמיסאַריאַטען און לאַרן, פּע- נעשען און יום-טוב'דיגע און פון דעם קבלת- פּנים קאַמיטעט, דערבי אַז אויך געווען דעם. מונצטערג, דער פּרעזידענט און אַראָב פון זיין אויטאָמאָביל, מיט אַלע- לען עס זענען מיטגעקומען גענ. זשע- לינאָווסקי, גענ. סאַנאָדשעווסקי, גענ.

היינט מאָנטאָג, י"ד אייר (פּסח שני) צו דעם 15-טען יאָהר-צייט

של הרב הגאון הצדיק רבנו

אלי' חיים מייזעל ב"ר משה זצ"ל ראב"ד דפה לאָדז

וועט דורך דער פערהאַלטונג פון דער תלמוד-תורה, וועלכע דער גאון האָט געגרינדעט מיט 54 יאָהר צוריק, געמאַכט ווערען

אהזכרה

אין דער תלמוד-תורה יאַקיבא 6, אַ זייגער 10.30 פריה, אויף אויף דעם בית-החיים פון 8 אַ זייגער אין דער פריה אָן. אַלע מיטגלידער פון ת"ת זיי אויך אַלע פערעהרער פון נפטר זצ"ל ווערען געבעטען פינקטליך צו קומען.

ועד הת"ת ע"ש מרן רבנו זצ"ל.

בעמערקונג: טראַמוואַי № 1 קוריערט ביז צום בית-החיים.

ווי.-פּרעמיער באַרטעל בעקומט טויזענדער דעפּעשען ווענען אָפּשאַפען דעם צוואַנג-זונטאַג-רוה.

װאַרשאַ, 15. מאַי (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דער װיצע-פּרעמיער באַרטעל האָט שבת בעקומען װײַטערדיגע דעפּעשען מיט דער ביטע אָבצושאַפען דעם צוואַנג-זונטאַג-רוה, װאָס רואינירט די יודישע סוחרים און האַנדװערקער. עס זײַנען דערהאַלטען געװאָרען דעפּעשען פון לובלין, װאו ס'איז פאָרגעקומען א פּראָטעסט-פערזאַמלונג מיט 800 אנטײלנעהמער, פון אויגוסטאָװ מיט 260 בעטײליגטע, יאַנאָב פּאָדלאַסק—300, סאַמבאָלנע—200 א. א.

שטרייק אין די זשיראַדאָווער וואַרשטאַטען.

זשיראַדאָװ (טעלעפאָניש) פרײַטאַג האָט אויסגעבראָכען א שטרײַק פון די אַרבײַטער אין די זשיראַדאָװער װאַרשטאַטען. די סבה פון שטרײַק איז א לוין פאָדערונג.

מוראַדיגער שטורם-ווינד אין ליטע
וואַרפט אום הייזער און רייסט אַרויס בוימער מיט'ן וואָרצעל.

קאָװנאַ, 15. מאַי (א.װ.) פון אַלע געגענדען אין ליטע קומען אָן אַלאַרמירענדע ידיעות װעגען גרויסע חזיקות, װאָס זײַנען פאַראורזאַכט געװאָרען דורך א מורא'דיגען שטורם.

דער שטורם האָט אָבגעריסען די דעכער פון די הײַזער און זעהר פיל דאָרפישע כאַטעס זײַנען חרוב געװאָרען. די בוימער אין די װעלדער זײַנען אויסגעריסען געװאָרען מיט'ן װאָרצעל. פון אַלע עקען לאַנד קומען אָן אַלאַרמירענדע ידיעות װעגען די חורבנות.

הייזער מיט רעטונגס-צימערן נעגען גיפטיגע גאַזען
ווערען איצט געבויט אין מאָסקווע.

מאָסקװא, 15. מאַי (א. װ.) אין די נײַע הײַזער, װאָס װערען איצט געבויט אין מאָסקװא, װערען אײַנגעריכטעט ספּעציעלע צימערן, װאו די אײַנװאוינער װעלען זיך קאָנען בעהאַלטען אין פאַל, װען די שטאָט װעט אַטאַקירט װערען דורך פײַנדליכע לופט-שיפען מיט גיפטיגע גאַזען.

זינאָוויעוו און ראַדעק
טאָרען נישט אַרויסטרעטען מיט עפענטליכע רעדעס.

מאָסקװא, 15. מאַי (א.װ.) דער הויפּט-קאָמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטײַ האָט בעשלאָסען צו פערבאָטען זינאָװיעװ'ן אַרויסצוטרעטען מיט עפענטליכע רעדעס. דער בעשלוס איז אָנגענומען געװאָרען צוליב דעם, װאָס זינאָװיעװ האָט לעצטענס אָנגעהויבען זעהר שאַרף עפענטליך צו קריטיקירען די סטאַלינישע אויסערן-פּאָליטיק. די דערמאָנטע פערערדנונג איז אויך חל אויף ראַדעק'ן.

רומעניען פאַר רומענער...
דאָס איז די נײַעסטע לאָזונג פון די רומענישע אַנטיסעמיטען.

בוקאַרעסט, 15 מאַי (יט"א) אויף דער פײַערליכער זיצונג פון פּאַרלאַמענט לכבוד דעם 50-יעהריגען יובילעאום פון דער רומענישער אומאַבהענגיגקײט, האָבען אַלע פּאַרטײען אָבגעגעבען ענטשפּרעכענדע דעקלאַראַציעס.

קוזאַ האָט אין זײַן דעקלאַראַציע איבערגע'חזר'ט דעם לאָזונג: „רומעניען פאַר רומענער" און געזאָגט, אַז דאָס נאַציאָנאַליזירען די שטעט און בעפרײַען זיי פון די פרעמדע עלעמענטען דאַרף זײַן אײנע פון די אויפגאַבען פון דער צײַט.

בײַ דער געלעגענהײַט איז כדאי צו דערמאָנען װעגען דער העלדישער ראָלע װאָס עס האָט געשפּילט דער יוד בראָטפינגער אין די שלאַכטען פאַר דער אומאַבהענגיגקײט.

פּאָלקאָװניק בראָטפינגער איז אויך געװען דער סעקרעטאַר פון דער קעניגין עליזאַבעטאַ.

2 WYKWALIFIKOWANE FREBLANKI
urządzają w suchej, spokojnej i lesistej wsi
Pensjonat dla dzieci
pod kierunkiem pierwszorzędnej gospodyni.
Podczas ładnej pogody pogadanki i zabawy na świeżem powietrzu. — Pomoc szkolna. — Ceny bardzo przystępne.
Zgłaszać się: ul. Żeromskiego (Pańska) № 1. mieszk. 17.

עפענטליכע אויפפאָדערונג.

די פערװאַלטונג פון פישער-סוחרים-פעראײַן, פּאָמאָרסקאַ 18 פאָדערט אויף עפענטליך צום 4-טען מאָל דעם ה'

יואל לובאַטשינסקי, װאָלבאָרסקאַ 28

ער זאָל קומען צו דעם שידס-געריכט, װאָס קומט פאָר מאָרגען, דינסטאָג, ד. 17. ד. מ. 12 נאָכמיטאָג אין פעראײַנס-לאָקאַל. די פערװאַלטונג מאַכט אויפמערקזאַם, אַז װען דער ה' יואל לובאַטשינסקי װעט זיך נישט צושטעלען צום שידס-געריכט, צו װעלכער עס פאָדערט איהם חוץ די פערװאַלטונג אויך די פעראײַנס-מיטגלידער, װעט זי נישט זײַן פעראַנטװאָרטליך פאַר די װײַטערדיגע קאָנסעקווענצען.

מיט אַכטונג די פערװאַלטונג און מיטגלידער פון פישער-סוחרים-פעראײַן, פּאָמאָרסקאַ 18.

אַנטיסעמיטישע צייטונג פער'משפּט צו 3000 מאַרק פאַר בעליידיגען א יודישען געריכטס-ראַט.

בערלין, 15 מאַי (יט"א) דאָס געריכט אין פראַנקפורט האָט פערורטײלט די רעכטע צײַטונג „אײַזערנער האַמער" צו בעצאָהלען 3000 מאַרק שטראָף פאַר בעליידיגען דעם געריכטס-ראַט ד"ר כּאָהן.

די זעלבע סומע איז אויך פער'משפּט געװאָרען צו בעצאָהלען דער מחבר פון אַרטיקעל.

יודישער פילאָזאָף הענרי בערגזאָן שוין געזונד.

פּאַריז, 15 מאַי (יט"א) דער געזונד-צושטאַנד פון'ם בערימטען יודישען פילאָזאָף הענרי בערגזאָן, װאָס איז לעצטענס געװען קראַנק געװען, האָט זיך בעדײַטענד פערבעסערט. ער האָט זיך די טעג שוין בעטײליגט אויף א זיצונג פון דער [illegible] אַקאַדעמיע, װעלכע האָט איהם זעהר װאַרים בעגריסט.

א יוביליי פון א יודישען געלעהרטען אין עסטרייך.

װיען (יט"א) די גאַנצע עסטרייכישע פּרעסע פײַערט דעם 70-יעהריגען געבורטסטאָג פון בערימטען עסטרײַכישען היסטאָריקער און פאָרשער, מאַקס עדלער פאָן פּאָרטהײַם, װעלכער איז אין דער גאַנצער װעלט בעקאַנט אַלס דער גרעסטער געשיכטס-פאָרשער פון דער יאָזעפינישער עפּאָכע, און עסטרײַך. ער בעזיצט אויך א פולע זאַמלונג פון גאַנצען עסטרײַכישען היסטאָרישען (ביבליאָגראַפישען) מאַטעריאַל פון 18. יאָהרהונדערט, דאָס איז די אײנציגע פולע קאָלעקציע אין דער גאַנצער װעלט.

דער גרויסער געשיכטס-פאָרשער שטאַמט פון א פּראַגער יודישער פאַמיליע, װעלכע האָט אײַנגעװאַנדערט פון דײַטשלאַנד קײן בעהמען. איהר יחוס צוהט זיך ביז צום גאון ר' יחיאל מיכל שפּירא און גליקל פון האַמעלן.

דער קאַמף געגען ביוראָקראַטיזם און אַנטיסעמיטיזם
דאַרף ווייטער געפיהרט ווערען אין סאָוויעט-רוסלאַנד.

מאָסקװא (יט"א) דער סעקרעטאַר פון דער יעװסעקציעס אויף אוקראַינע קופער שרײַבט אין א אַרטיקעל אין „שטערן", אַז דער קאַמף מיט'ן ביוראָקראַטיזם און אַנטיסעמיטיזם דאַרף אָנגעפיהרט װערען װײַטער. די יודישע קאָמוניסטישע פּרעסע, שרײַבט קופער, האָט זעהר פיל אויפגעטאָן אין קאַמף פאַר רעװאָלוציאָנערער געזעצליכקײט אין שטעטעל. זי האָט אָנגעפיהרט א ברייטען קאַמף געגען די פערקריפּלונגען מצד די ביוראָקראַטען אין סאָװיעטישען מלוכה-אַפּאַראַט. אויפ'ן גרונד פון די קאָרעספּאָנדענצען און אַרטיקלען אין די יודישע קאָמוניסטישע צײַטונגען, זײַנען בעשטראָפט געװאָרען א סך רעװיזיעס און עס זײַנען בעזײַטיגט געװאָרען א סך פעהלער. די לאַגע אין די שטעטלעך אין ענין פון געזעצליכקײט איז איצט פיל בעסער װי זי איז געװען. פונדעסטװעגען קען מען נישט זאָגען, אַז אין סאָװיעטישען לעבען זײַנען שוין נאָר קײן קרענקליכע ערשײַנונגען נישטאָ. זײַער צאָהל האָט זיך טאַקע פערקלענערט אָבער עס איז נאָך פאַראַן נאָך נעגאַטיװע שמוץ און װילד-פלײש, װאָס דאַרף אויסגעװאָרצעלט װערען.

אָבער די „אַרפּאַקאַרן" זאָגט דער שרײַבער האָבען לעצטענס אָנגעהויבען אויפצוהערען צו שטעלען אויפמערקזאַמקייט אויף די נעגאַטיװע ערשײַנונגען פון סאָװיעטישען אַפּאַראַט. עס װערען כמעט װי גאָר נישט בעלויכטען אַזעלכע ערשײַנונגען װי אַנטיסעמיטיזם און אַנדערע פערקריפּלונגען, װאָס מ'טרעפט זיך בײַם דורכפיהרען די נאַציאָנאַלע פּאָליטיק, און דער צײַט װען אַזעלכע פערקריפּלונגען זעהען פאַרהאַן און זײַ װירקען שלעכט אויף דער שטימונג און אויפ'ן פּעסימיזם פון די יודישע מאַסען, זײַ שאַפען א באָדען פאַר נאַציאָנאַליסטישע און קלעריקאַלע שטימונגען. קופער מאַכט אויפמערקזאַם די יעװסעקציעס, די נאַצ. מינ. רעגירונגס-ביוראָ'ן און „אַראַפּקאַרן", אַז זיי זאָלען גלײַכצײַטיג מיט די פּאָזיטיװע ערשײַנונגען פון סאָװיעטישען לעבען אויך בעלויכטען די נעגאַטיװע ערשײַנונגען.

טעאַטער „בּאַלאַ"

װײַטערדיגע גאַסטראָלען פון די אַרטיסטען ליבלינגע פון לאָדזשער פּובליקום
א. פּאָליאַקאָװ, ל. ראַבּינאָװיטש, א. אַניעלאַ, ב. באָריסאָװאַ.

הײַנט מאָנטאָג, דעם 16-טען מאַי 8,45 אָװענד
גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 80 גר. ביז 2,50
יאַשקע אַדעסיט
דראַמאַ אין 4 אַקטען פון רײַזעלמאַן.
הויפּט-ראָל: יאַשקע—פּאָליאַקאָװ, ליובע—באָריסאָװאַ, באָ-ים—ראַבּינאָװיטש, מאַנקע—אַניעלאַ.
צום שלוס: א גרויסער דיװערטיסמענט
מיט אנטייל פּאָליאַקאָװ, ראַבּינאָװיטש, באָריסאָװאַ א. א.

דינסטאָג, ד. 17-טען מאַי 8,45 אָװ. צום 3. מאָל צו ביליגע פּרײַזען
א נאַכט פון ליבע
אין 3 אַקטען פון רײַזעלמאַן.
צוזאַמען מיט אונזער בעסטען אַנסאַמבל: פרויען: אַניעלאַ, באָריסאָװאַ, בעזמאַן, גאָלדשטײן, פּאָדערמאַן, מאַכאַראָװסקאַ. מענער: פּאָליאַקאָװ, ראַבּינאָװיטש, האַמבורגער, מאַכאַראָװסקי, באַלבירסקי, פּאָליאַנסקי, אַריעל, אײַזענבערג.
מוזיק אונטער דער לײַטונג פון ל. זעלמאַן. אַדמיניסטראַטאָר: א. בעזמאַן.
בּיהנען-טעכניקער: מאַלאַכאָװסקי. בּילעטען אין קאַסע פון טעאַטער. נאָרדעראַבע פּרײַזען!

רעדע פון פּרעזידענט מאָשטשיצקי אין לאָדז.

(ענדע פון'ם בעריכט פון דער ערשטער זײַט).

אויף די רעדעס פון פּרעזעס פּילנאַ און פּאָלקאָװניק אָושעװיטש האָט דער מלוכה-פּרעזידענט געענטפערט מיט פאָלגענדע װערטער:

די פאָהן, װאָס די שטאָט לאָדז האָט הײַנט געשענקט דעם 28 פּאָלק אַלס מתּנה איז דער סימבאָל פון פעסטען פערבאַנד און געגענזײַטיגען צוטרוי צװישען מיליטער און דער געזעלשאַפט. עס איז מיר בעזונדערס זעהר אָנגענעהם צו זײַן אַן עדות פון דער דערהאָבענער פאַקט, אַז דאָ, אין לאָדז, אינ'ם צענטער פון ריזיגער פּראָדוקטיװער אינדוסטריע-אַרבײַט, אין דער שטאָט, אין װעמענס װײַטערדיגער ענטװיקלונג איך בין שוין איבערצײַגט, איז פאָרגעקומען, אַז דער פײַערליכער אַקט פון האַרמאָניע צװישען מיליטער און דער בעפעלקערונג.

די האַרציגע און אומגעצװאונגענע, גאַנץ אַ בעזײַטיגע בעציהונגען צװישען די זעלנער און די בירגער פון דער אַרבײַטענדער שטאָט, איז אַ בעװײַז פון א זעהר װיכטיגען ענין אין פּוילען: עס זײַנען בײַ אונז נישטאָ קײן מחיצות צװישען מיליטער און די בירגער, װי מ'קאָן דאָס אַמאָל בעגעגענען אין אַנדערע לענדער. דאָס מיליטער שטעלט מען אונז נישט פאַר קײן אָבגעזונדערטע קאַסטע, נאָר איז געשאַפען געװאָרען דורכ'ן פאָלק און אין די צײַטען פון קאַמף פאַר דער פרײַהײַט און איצט, שטעהענדיג אויף דער װאַך פון דער פּוילישער מלוכה ערפילט דער זעלנער דעם ערנסטהאַפטען בירגערליכען חוב, שיצענדיג אונזער טײַערסטען אוצר — די אומאַבהענגיגקײט.

גלויבענדיג שטאַרק אין דער נאָך ניט אויסגעשעפּטער קראַפט פון פּוילישען פאָלק, װעלכע איז מיט אונצוריסבאַרע פעדים געקנופּט און געבונדען מיט'ן מיליטער, הויב איך אויף מײַן טאָסט לכבוד שטאָט לאָדז און דעם העלדישען 28 פּאָלק, און איך האָף, אַז דער הײַנטיגער טאָג װעט צײַטיגען נײַע כחות פון צופערזיכטיגער שעפערישער אַרבײַט לטובת דעם פאָטערלאַנד.

4 נאָכמיטאָג איז דער הויכגעשטעלטער גאַסט װידער אָװעק אין דער װאָיעװאָדזטװע, פון װאַנען ער איז 8 אָװענט אָבגעפאָהרען אין די קאַזאַרמען פון 28 פּאָלק, װאו עס איז אַרויסגעגעבען געװאָרען לכבוד דעם פּרעזידענט א ספּעציעלער מיטאָג אין דער אָפיצירען-קאַסינאָ.

נאָך דעם דאָזיגען בעזוך האָט דער פּרעזידענט געמאַכט א װיזיט אין די קאַזאַרמען פון 31 פּאָלק, װאו ער האָט זיך ענטשולדיגט פאַר'ן נישט קומען צו דער פײַערונג פון פּאָלק-פאָהן.

בעגריסונגס-דעפּעשע פון מאַרשאַל פּילסודסקי.

פון מאַרשאַל פּילסודסקי איז אָנגעקומען א בעגריסונגס-דעפּעשע, אין װעלכער ער װינשט גליק דעם 28. פּאָלק צו דער נײַער פאָהן.

עס זײַנען אויך אָנגעקומען בעגריסונגס-דעפּעשען פון: גען. שיקאָרסקי, לובלינער װאָיעװאָדע רעמבישעװסקי און די בישאָפען נאַל און באַנדורסקי.

די ראַוט אין פילהאַרמאָניע.

די אײַנדרוקספולע פּרעזידענטס-פײַערונגען אין לאָדז האָבען זיך פערענדיגט אין אָװענד מיט א גלענצענדען ראַוט אין די פּראַכטפול-דעקאָרירטע זאַלען פון דער „פילהאַרמאָניע". חוץ דער גענעראַליטעט, פערטרעטער פון דער רעגירונג און פון דער זעלבסטפערװאַלטונג, איז צו דעם דאָזיגען ראַוט געװאָרען אײַנגעלאַדען די עליטע פון דער לאָדזשער געזעלשאַפט. מיר האָבען דאָ געזעהן די טאָן-געבער פון דער לאָדזשער אינדוסטריע, רעפּרעזענטאַנטען פון די װירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס און די אָנגעזעהענסטע פערזענליכקײטען פון אונזער שטאָט. פון דער יודישער געזעלשאַפט זײַנען געװען: הרב טרײַנער, סענאַטאָר מענדעלסאָן, דעפּ. מינצבערג, לאַזניק יאָעל, די ראַטמענער אײַנוס, ג. פּראַסקער, ביאַלער און יחיאל יצחק בערמאַן, די קהלה-פּרעזעסען בודזינער און רוס, פון די יודישע געזעלשאַפטליכע און קולטורעלע אינסטיטוציעס די ה"ה: דיר. א. פּערלמאַן, ד"ר פּריבולסקי און פיל אַנד.

פון דער רעדאַקציע „לאָדזער טאָגבלאַט" זײַנען צו דעם ראַוט געװען אײַנגעלאַדען רעד. י. האָמבורסקי און רעד. ישראל קאַהאַן.

נאָך האַלב 11 אין אָװענד איז אָנגעקומען דער רעפּובליק-פּרעזידענט מאָשטשיצקי מיט זײַן סוויטע, הערציג און ענטוזיאַסטיש אויפגענומען דורך אַלע אָנװעזענדע. א דאַנק דער האַרציגקײט פון הויכגעשטעלטען גאַסט, האָט זיך גלײַך געשאַפען אין זאַל א געהויבענע אָבער אומגעצװאונגענע און געמיטליכע שטימונג.

דער פּרעזידענט האָט געפיהרט געשפּרעכען מיט פיל פּערזאָנען, צװישען אַנד. אויך מיט ראַט. יחיאל יצחק בערמאַן און ראַט. ביאַלער און מיט פראַו ד"ר קראַמשטיק, װעלכע האָט אויך געהאַט די זכות צו זיצען בײַם הערליך געדעקטען טיש בײַ דער רעכטער האַנד פון הויכגעשטעלטען גאַסט.

בעת די אַרטיסטישע פּראָדוקציעס פון די אָנגעזעהענסטע לאָדזער אַרטיסטישע קרעפטען האָבען די אָנװעזענדע פון דאָזיגען פײַערליכען ראַוט פערבראַכט װער אין טאַנצען, װער בײַ די שען-סערװירטע טישלעך ביז 1 בײַ נאַכט. דער מלוכה-פּרעזידענט איז, פערלאָזענדיג דעם פילהאַרמאָניע-זאַל, בעגלײט געװאָרען דורך א'אונגעװעהנליך האַרציגער און שטורמישער אָװאַציע און די פערזאַמעלטע זײַנען זיך פונאַנדערגעגאַנגען, מיטנעהמענדיג מיט זיך די שענסטע אײַנדרוקען.

דער ראַוט, װעלכער האָט געגעבען די פּני פון דער לאָדזער געזעלשאַפט די געלעגענהײַט צו פערברענגען אין דער סביבה פון הויכגעשטעלטען גאַסט, װעט לאַנג בלײַבען אין זכרון פון די אַנטײלנעהמער. די פערזענליכקײט פון פּרעזידענט מאָשטשיצקי, זײַן האַרציגער שמײכעל, זײַן געמיטליכקײט און זײַן האַרמאָנישע [illegible] אין דער האַלטונג — האָט אַלעמען ממש בעצױבערט.

* * *

הײַנט פרי האָט דער פּרעזידענט מאָשטשיצקי פערלאָזט לאָדז.

ווער דאַרף זיך הײַנט שטעלען אויף די פּאָבאָר-קאָמיסיעס?

(ב) הײַנט דאַרפען זיך אויף דער ערשטער פּאָבאָר-קאָמיסיע אויף פּרזעגאָרנאַ 10 שטעלען די פּאָבאָר-אונטערטעניגע פון יאָהרגאַנג 1905, װאָס האָבען בעקומען אָדרעסען לויט'ן אַרטיקעל 35 b און װאָס זײַנען רעגיסטרירט לויט די נומערן 4501—5500 אײַנשליסליך. מאָרגען דאַרפען זיך שטעלען די פּאָבאָר-אונטערטעניגע פון זעלבען יאָהרגאַנג, װאָס זײַנען רעגיסטרירט לויט די נומערן 5551—6270.

אויף דער צװײַטער קאָמיסיע אויף זאַקאַנטנאַ 82 דאַרפען זיך הײַנט שטעלען די פּאָבאָר-אונטערטעניגע פון יאָהרגאַנג 1906, װאָס װאוינען אין שטח פון 5-טער קאָמיסאַריאַט און װאָס זײַערע פאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט די ליטערען: N. O. P. R.

מאָרגען דאַרפען זיך אויף דער צװײַטער קאָמיסיע מעלדען די פּאָבאָר-אונטערטעניגע, װאָס זײַערע נעמען הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען: S.

עס קלינגט שוין איבער גאַנץ לאָדז,
אַז אַלער אַרט ביטעס, פּאָדאַניעס, רעקורסען, אַפּעלאַציעס און אַלע געריכטס-פינאַנס-אַדמיניסטראַטיװע און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס װערען אַמבעסטען, אַמביליגסטען און אַמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביוראָ
„פּאָלאָניאַ" אַלעיאַ 1 מאַי 7.
װיכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 װערען ערטײלט עצות און אָנװײַזונגען אין אַלע שטײַער-אַנגעלעגענהײַטען דורך ה' לעאָ שװייצער.
— איבערזעצונגען: האַנדעלס- און פּריװאַט-קאָרעספּאָנדענץ, קאָנטראַקטען. — פּראָטעסטירטע װעקסלען װערען אויסגעלייזט מיט קלײנע קאָסטען.

בצער עמוק ויגון אנו מודיעים
שאחרי מחלה כבדה וקצרה גוע ויאסף אל עמיו בשנת החמשים ושתים לימי חייו הרב החסיד
נ"ע
אברהם מרדכי יוסטמאן
מעיר ורשה
בן הרב הצדיק מפיליץ זצ"ל
הנפטר הצטיין במדות נעלות וקדושות
ההלוי' תהי' היום יום ב' פרשת בחקותי י"ד לחודש אייר בריוח בשעה 12 בצהרים ממעון בנו האבל ר' בנימין אליעזר נ"י רחוב פיעטראקאווער 82.
המתאבלים
אשתו, בנו, בתו, חתניו, נכדיו, אחיו, אחותיו ומשפחתו.

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר געפינט זיך פון 6 ביז 7 אין אווענד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

דאס רעטעניש פילסודסקי.

דיינט א יאהר איז דאס ראד פון דער פוילישער געשיכטע אויף א קורצער וויילע געבליבען שטעהן, געשלעפט פון צוויי זייטען אין ענטגע-געגעזעצטער ריכטונג, און אין גאנצען לאנד האט מען נישט געוואוסט, וואו מען האלט און וואס עס וועט זיין דער סוף.

די רעוואלוציע פון 12. מאי, ווען מארשאל פילסודסקי, דער פוילישער העלד, וואס איז א צייט לאנג געזעסען שטיל אין סולעיובעק, האט געמאכט דעם ערשטען שריט, כדי זיין ראל אפיציעל נאך אמאל אבצושפילען, איז געווען — א קורצע. אין ערשטען מאמענט האט זיך בולט ארויסגעשטעלט, אז דער „פריוואט-מאן" פילסודסקי איז טאקי, זיצענדיג אין סולעיובעק, בסדר געבליבען דער פאקטישער הערשער אין פוילען. אויף זיין וואונק האבען זיך דערהויבען גאנצע מיליטער-אבטיילונגען, פאר איהם האט גע-לענט די וואפען דאס מיליטער, וואס די אפיציעלע רעגירונג האט איהם אפגעגעבען. מען האט מיט אמאל אין פוילען דערזעהן דעם גאנ-צען אמת פון פילסודסקי'ס פאפולאריטעט און מען האט פערשטאנען, אז רעגירען קען מען נישט מיט פארמעלע טיטלען, נאר מיט פאקטישער קראפט. און מ'האט איבערגעגעבען דעם פאקטישען מאכט-האבער די פארמעלע מאכט.

דאס האט אייגענטליך געזאלט זיין פון אנהויב אן אזוי קלאר, אז צוריקקוקענדיג נאך א יאהר אויף די געשעהענישען פונ'ם 12. מאי, מוז מען זעהען א שווערע „חטא" דערין, וואס מען האט דאס נישט פערשטא-נען אין ערשטען מאמענט, ווען פילסודסקי האט זיך בעוויזען אויף דער בריק און אין דעם שמועס מיט דעם אמאליגען מלוכה-פרעזידענט, וואי-צעכאווסקי, ערקלערט זיין ענטשלוס: „די ביענא-פיאסט-רעגירונג מוז אוועק".

פילסודסקי'ס ענטשלוס איז א פאקטישע טאט.

ווען מ'וואלט דאס דעמאלט תיכף פערשטאנען, וואלט מען פער-שפארט דאס אומשולדיגע בלוט, וואס איז געפלאסען אין די גאסען פון ווארשא.

דאס בלוט איז אבער שוין געפלאסען. הייליג בלוט פון ביידע זייטען. און עס איז פאר א יעדען קלאר, אז דאס פערגאסענע בלוט קאן פון דעם יגער נערעכטפערטיגט ווערען דורך די צילען, וועלכע ער וועט אין דער מלוכה פערווירקליכען און וועלכע זענען ווערט א קרבן פון בלוט.

מיר לעבען א יאהר נאך דער רעוואלוציע. די ערווארטונגען פון ילסודסקי'ס געגנער, אז ער וועט זיך באלד אליין האמפראמיטירען און ין רעגירונגס-סיסטעם וועט צוזאמענברעכען, האבען זיך נישט בעשטע-ינט. פילסודסקי רעגירט כסדר. און זיין רעגירונג האלט זיך, נישט בלויז ראנק דער מאכט, וואס זי בעזיצט, נאר אויך א דאנק דער שטימונג און ער עפענטליכער מיינונג, וואס איז נישט אומגינסטיג פאר דער רעגירונג.

געשטיצט אויף מאכט אליין, קאן מען לאנג רעגירען, אבער א רעוואַ-וציאנערע רעגירונג קען מיט דעם נישט צופרידען בלייבען. זי מוז וועלען ט רעגירען. זי מוז קלערען צו פערענטפערען איהר שטרעבען צו דער אכט. זי מוז זיך בעמיהען צו רעכטפערטיגען די מיטלען, מיט וועלכע האט דערגרייכט די מאכט.

ארום דער איצטיגער רעגירונג פליהען ארום אין דער לופט טויזענ-ער פראגען און מויזענדער ספקות. ווען א געשיכטע-שרייבער זאל היינט ארפען אבשאצען דעם סך הכל פון דער מאי-איבערקעהרעניש, וואלט ר געווען איז א שווערער קלעם. היינט א יאהר: אויף איין זייט די לינקע רופעס, אויף דער אנדערער די רעכטע, אויף איין זייט די האפנונג—אויף קרעפטיגער נייער נאציאנאליטעטען-פאליטיק — אויף דער אנדערער ט, דאס שטרעבען די מינדערהייט צו פערגיכטען. א קאמף פון צוויי תות אין פוילען, דעם אלטען — און דעם נייעם כח. וואו איז ער?

די רעגירונג געהט נישט רעכטס און נישט לינקס. איז דאס א מיטעל-ענג, דער וועג, וועלכען זי געהט?

דער וועג איז נישט קלאר. איז ער נישט קלאר פאר אונז, אבער לאר פאר דער רעגירונג?

ווייסט די רעגירונג וואוהין זי געהט, אדער וועט זי איהר וועג ערשט פאסען צו נייע ענטוויקלונגען? און ווי אזוי?

אט דאס זענען פראגען און ספקות, וועלכע זענען איצט. אין טאג ין יאהרצייט, נאך אקטועל. דערפאר איז אויך די שטעלונג פון אלע צו ער רעגירונג א צוריקגעהאלטענע — א פארזיכטיגע. די, וואס שטיצען זי, ייסען נישט צו שטיצען זיי נישט זייער שונא. די, וואס בעקעמפען זי, ווייס-ען נישט, צי בעקעמפען זיי נישט זייער פריינד. און דערפאר איז אויך י די שטיצע, סיי די בעקעמפונג, אהן ענערגיע. דאס מאכט דער רעגירונג יכט דאס דערהאלטען זיך ביי דער מאכט. רעגירען איז אבער מעהר, מאכט האבען...

א יאהר נאך דער מאי-איבערקעהרעניש איז אונז נישט א סך מעהר עקאנט ווי תיכף דערנאך. מען ווייסט פארוואס, אבער ס'איז נישט קלאר ליב וואס... דאס רעטעניש פילסודסקי איז אלץ א רעטעניש...

דעפוטאט א. אינזלער.

פערבאנד פון פראפעסארען און לעקטארען פון העברעאישען אוניווערסיטעט.

ירושלים. (י.ט.א.) אלע פראפע-סארען, לעקטארען און אסיסטענטען פון די פערשידענע אינסטיטוטען און אב-טיילונגען פון העברעאישען אוניווערסי-טעט האבען זיך ארגאניזירט אין א פער-באנד, וואס צעהלט 40 מיטגלידער. אלס פארזיצער פון פערבאנד איז אויסגע-וועהלט געווארען פראפ. א. ווארבורג, אלס וויצע-פארזיצער פראפ. י. קלויזנער, אלס סעקרעטער הרב סגאל.

בריף פון קליינעם קאנגרעס.

(ספעציעל פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט".)

פון דעפוטאט א. לעווינסאן.

I.
צוריקוואנדערונג.

דאס געשפענסט פון פערשארפטען קריזיס און לאנד, די ארבייטסלאזיגקייט און פחד פאר'ן מארגען האבען און גע-וויסע ספערען ארויסגערופען א שטימונג צוריקוואנדערונג, א שטימונג פון צוזאמענפאלטענקייט און בהלה. און פאניק-פסיכאלאגיע האט נישט, ווי בעקאנט, קיין שום אי-גערליכען צוריקהאלט. זי ווייס נישט פון קיין שום גרענעצען; זי ברעכט אלע צוי-מען... און אט אין דער דאזיגער אט-מאספערע איז טאקע געבוירען געווארען דער געדאנק פון לינדערן דעם קריזיס דורך אן ארגאניזירטער צוריקוואנדע-רונג. דאס הייסט נישט מעהר, און נים ווייניגער, נאר אז די ציוניסטישע ארגא-ניזאציע זאל נעמען אויף זיך די איני-ציאטיווע צוריקצושיקען דעם איבערפלוס פון מענשען אין גלות, די „אונטויגבא-רע" עלעמענטען, לויט'ן אויסדרוק פון איינעם פון די ציוניסטישע פיהרער אין פוילען. עס איז שווער צו בעשליסען, וואס איז גרעסער: צי דער קריזיס אין לאנד צי דער קריזיס פון יענעם ציוניזם, וואס קאן ארויסברענגען פון זיך אזא מין אויסלייזונגס געדאנק.

און מיט רעכט איז אנגעוויזען געווא-רען אויף דער קאמיסיע-זיצונג, אז אין ארץ-ישראל איז כמעט נישטא קיין „אונ-טויגבארע" עלעמענטען, אז אלע יודען, יעדער אין זיין ארט, איז נייטיג און טויגבאר פאר ארץ-ישראל; אז אויב עס זענען יא דא אזעלכע לעסטיגע עלעמענ-טען, וועלען זיי טאקי בלייבען אין לאנד און אוועק וועלען די, וועלכע זענען אומ-שטאנד צו לייסטען פאזיטיווע און פרא-דוקטיווע פאר'ן לאנד; אז אויף וויפיל דאס איז נוגע דעם ארבייטער-כלל, וועט ער זיך פון ארט נישט רירען, ער מעג אפילו שטארבען פון הונגער אדער אנקומען צו סיוע; אז א צוריקוואנדערונג קומט נישט פאר אומזיסט, נאר זי פאדערט געלד-מיטלען און טאקע גאנץ בעדייטענדע.

אז, דער עיקר, דאס וועט מיט און שיער פארלעצען דעם ציוניזם, אלס פערשווערונג אויף די יסודות פון אונזער אויפבוי-ווערק, אויף די עליה, די שאפונג פון יודישער מעהרהייט.

אז דאס וועט פאלש אויסגעטייטשט ווערען דורך דער יודישער עפענטליכ-קייט און וועט אויפגעפאסט ווערען נים אלס צייטווייליגער מיטעל, נאר אלס אפזאג פון אונזערע ערובערונגען, אלס אויסדרוק פון אויסגאנגסלאזיגקייט, אלס אנזאג פון א נאהנטען צוזאמענבראך.

און אויב אין א ציוניסטישען אק-ציאנס-קאמיטעט קאנען זיצען מענשען, וואס האבען דעם מוט צו רעדען ערנסט וועגען אזא פראעקט, וואס זאל זאגען די ברייטע יודישע עפענטליכקייט, וואס אורטיילט לויט אויסערליכע פאקטען?

צי איז דא בכלל עס קשה עורף א חוש פאר דער ווירקליכקייט, א געזונטער, נא-טירליכער אינסטינקט, וואס זאל איהם דיקטירען, ווי אזוי צו קעמפען געגען דעם סימבאל פון דעם דאזיגען געזונדען חוש האבען מיר געזעהען בעת דער זי-צונג פון אקציאנס-קאמיטעט. דארט, אין די קוליארען, צווישען די יעקט, הא-בען מיר געזעהען א ציוניסטישען און חבר, וועלכער איז ספעציעל געקומען צו דער זיצונג: אלס שליח פון אליעזער-לעכען מרכז פון „החלוץ".

און מיטען דער דיסקוסיע וועגען דער צוריקוואנדערונג איז ער געקומען מיט דער פאדערונג וועגען צערטיפיקאטען פאר נייע חלוצים.

און הערענדיג זיינע ארגומענטען איז קלאר געווען, אז ווי די צייט איז נישט א שווערע, ווי די לאגע איז נישט א קרי-טישע, איז דאך פאראן אויף דעם פראבלעם פון צוריקוואנדערונג, א חוץ די פערשידענע קאלאניזאטאריש-קאנ-סטרוקטיווע מיטלען נאך איינער א מוטה ערנסטער, הגם פאראדאקסאלער ענט-פער:

נייע צערטיפיקאטען!

II.
מיט'ן פנים צו דער ווירק-ליכקייט.

לכתחילה איז דער אקציאנס-קאמיטעט צוזאמענגערופען געווארען, כדי אנצונע-מען דרינגענדע מיטלען געגען דעם קרי-זיס, ווי אויך בכדי צוצוגרייטען דעם קאנגרעס. דאס האט — לויט דעם אויס-דרוק פון ה' מאטאלאוו — געזאלט זיין א „רעטונגס-אקציאנס-קאמיטעט". דער מאניפעסט פון דער ציוניסטישער עקזע-קוטיווע, וועלכער האט אנגעצייכנט אויה-רע קאנקרעטע שריט צו לינדערן דעם קריזיס — די אנלייהע פון 140 טויזענד פונט און די דעלעגירונג פון א רעזא-לוציע און רעארגאניזירונגס-קאמיסיע קיין ארץ-ישראל — דאס האט איינגענט-ליך געזאלט זיין דער תמצית פ'ן דער ארבייט פונ'ם אקציאנס-קאמיטעט. די עקזעקוטיווע האט געזעהען אין דעם בלויז א טיילווייזע לעזונג פון פראבלעם אויף דער צווישען-צייט פון'ן קאנגרעס. עס האט זיך געהאנדעלט וועגען אנ' „אמטים-פויע", וועגען א צייטווייליגער הילפס-אקציע. אבער דער אקציאנס-קא-מיטעט האט זיך נישט געקאנט בעגרע-נוצען בלויז מיט בעשלוסען וועגען פא-ליאטיוו-מיטלען. און די שווערע און ערנסטע דיסקוסיעס און די קאמיסיעס און דאס פראבלעם אויסגעוואקסען און זיין נאטירליכער גרויס און דער אק-ציאנס-קאמיטעט איז ארויסגעטרעטען מיט זעלבסטע פארשלאגען, וואס צילען ארומצונעמען ברייטער און טיפער די לעזונג פון ארץ-ישראל'דיגען קריזיס. שוין דער בעשלוס פון דער עקזעקוטיווע וועגען דעם עצם הלואה און איהר פער-טיילונג, וועלכער איז אקצעפטירט געווא-רען דורך דעם אקציאנס-קאמיטעט. ליקווידירט פולשטענדיג דעם סיוע אין 3 שטעט — ירושלים, חיפה און עפולה, און טיילוויז — אויך אין תל-אביב. גלייכצייטיג ערמעגליכט דער דאזיגער בעשלוס א שורה פון קאנסטרוקטיווע ארבייטען און פראדוקטיווע הילף אין דארף און אין שטאט. אבער דער אק-ציאנס-קאמיטעט איז געקומען פאר דער עקזעקוטיווע מיט א רייה פארשלאגען, וועלכע האבען דעם ציל פולשטענדיג צו ליקווידירען דעם קריזיס און ארויספיה-רען די בעוועגונג אויף א ברייטערן וועג פון א גרויס-צוגיגער קאנסטרוקטיוו-קא-לאניזאטארישער ארבייט.

נישט-קוקענדיג אויף דעם שארפען אנגריף פון דעם פונקטליכען צענזור אויף דעם לינקען פליגעל, האט דאך די זעלביגע ארבייטס-אטמאספערע, וואס האט געהערשט אין די קאמיסיעס און פלענום ערמעגליכט א אביעקטיווע אנא-ליזע און אפשאצונג פון דער ארץ-ישראל'דיגער עקאנאמישער ווירקליכ-קייט, וועלכע איז בעשטאנען אין דער אלגעמיינער אנערקענונג, אז אין דער אויפבוי-ארבייט מוז די לאנדווירטשאפטליכע קאלאניזאציע האבען א פריאריטעט, אבער צוגלייך, אז דער מקור פון ארץ-ישראל'דיגען קריזיס איז די שטאט, און דער הויפטזעכליך תל-אביב און עס מוז דעריבער געשטיצט ווערען אויך די שטאטישע קאלאניזאציע און איהרע פערשידענע פארמען.

אין געגעבענעם מאמענט זענען נאך די פערשידענע פארשלאגען נישט אפגע-שטימט געווארען און עס איז דעריבער צו פריה זיך אפצושטעלען אויף זיי. אבער עס איז נישט קיין ספק, אז זיי וועלען כמעט אלע אקצעפטירט ווערען און שוין ביז'ן קאנגרעס וועט די עקזע-קוטיווע האבען די מעגליכקייט צוצוגרייט-ען און צוצוטרעטען צו דער רעאליזא-ציע פון פיל בעשלוסען, וועלכע קאנען האבען א בעדייטונג פאר דער ענטוויק-לונג פון לאנד און רעאליזירונג פון אונ-זערע נאציאנאלע בעשטרעבונגען.

„מאנופאקטוריסטען"

(פון נאטיץ-ביכעל פון א ראוונער מאנופאקטור-סוחר).

29/4... מארגען געהט אויף מיר ווידער א „יום-הדין". מארגען איז אמאל אין א „נאחינג" א „דרייפיקטער". שוין א גאנ-צען חודש האלט איך אין איין מאכען דעם „חשבון-הרכוש": „מנא - מנא" — כ'צעהל, כ'רעכען איבער... כ'האב אי-בערגעווארפען אלע זכיות, די קאנטאָ-ביכער, דעם דעבעט-קרעדיט, דעם לאגער סחורה, איבערגעגישטערט דעם „נשאר" פון די פערלעגענע פראטעסטען מיט די שפאגעל-נייע „זווראטען", און,—זיך אליין מוז מען דאך דעם אמת זאגען—אך-און חצה דער באבען! וואו איך גיב מיר א קנהר און וואו כ'זאל נישט א ווארף טון מיט'ן אויג — איז אומעטום א לאך; ס'איז—מי ידמה לך, מי ישוה לך און מי יערך לך...

אייגענטליך האב איך דאס געדארפט וויסען אויסענווייניג. כ'בין דאך נישט קיין יונגעלע און פערשטעה, אז אויב ביים קויפען, כ'מיין ביים נעמען א פע-קעל, בין איך נישט געווען פון די גרויסע מקפידים, עס ווי־זשע האט אנדערש גע-קאנט זיין? און הלמאי זאל איך ליגען זאגען? אבי ס'האט זיך נאר געלאזט, האב איך כסדר געשלעפט, וואו מ'האט געגעבען און וואס מ'האט געגעבען. א „לוריק", א „קאטער", א „ווערוריק", — (וואס? כ'זעה איהר זענט נישט מבין בלשון? דא בין איך אבער גיט שולדיג: בעהט, זייט מוחל, שטודירט אויך „פאָ-גיאטאווסקי-גאס", וועט איהר אויך ווערען א געבילדעטער...)—הכלל, אלץ וואס עס הויבט זיך אן מיט אנ'אלף, איז פאר מיר געווען א סחורה, אבי נאר... מ'האט דאס בעקאנט קונה זיין בשתי דרכים—בשער ובחזקה... מיט א וועקסעלע, אדער מיט א קאמפלימענט. איהר פערשטעהט? עס זעהט איהר, וואו מ'האט זיך שוין איינ-געשפארט אין פערלאנגט דאס „פערטע-לע" במזומנים, דארט האב איך מיך שוין דוקא מיישב געווען. כ'פרעג איך, אדרבה — וואס וועל איך נישט בעוויזען געבען זיי דאס איינענע „פערטעלע" אביסעל שפעטער? כ'מיין לאחר המעשה.

יע, דערווייל האב איך מיר פערערדט, ס'ווילט זיך דאך אמאל אויסרעדען דאס הארץ. די לאדזער גזלנים, זיי לאזען דאך א גאנץ יאהר אפילו נישט קומען צו זיך, גאט האט זיי צונעשיקט א „פיגפוטען", א „צעהנטען", א „פונפצעהנטען", א „צוואנ-ציגסטען"... און ערשט איצט, א פער-בעסענס, נא דיר נאך א דרייסיגסטען! נאר, העריע, געגוג זיי מיין בלוט צו זויגען!... איהר ווייסט נישט די גרויסע גליקען, וואס כ'האב געמאכט פון זייער בילדינער סחורה! א „קאטער" בלייבט א „קאטער", און פון א „ווערוריק" וועסטו צו זעקציג טעג ס'וועקסעל נישט צאהלען.

ס'רעדט זיך אזוי, איהר קאנט נאך ביי מיר טרעפען א רעיעל פעקעל סחורה אויך! איך האב אייך געזאגט: כ'בין גיט קיין איבערקלויבער, ס'פערוואלגערט זיך א שטיקעל „הונדערטער" - הידזעווערע, א שטיקעל „בולגארסקי"-שיבעלער, קרושע'ס „קארטען" וכדומה — סחורה, וואס איז גאלט געלד (איהר זעהט דאס נישט! — פערלאזט זיך אויף מיר, ס'איז דא אין ערגעץ), אבער וואס קאסט עס מיר? איהר פערשטעהט דאך, אז געקויפט קאסט מיט „כמו" אליין, האט מען מיך נישט געשאנעוועט; מ'האט מיך געשטעלט צום צעטעל, ווי עס בעדארף צו זיין: נו, האב איך געגעבען טאקע מיט א דער סחורה צו זינגען און צו זאגען...

הייסט דאס, מאך איך היינט מיין בילאנס? גע, נארישקייטען. כ'ווייס נאך, ברוך-השם, פון א חשבון. קלאר ווי דער טאג, אז אויב איך האב געלייזט „קורצע" און די דאזיגע „לענגער", — קאן דאך אנדערש נישט זיין... מילא, א כפרה פאר כלל-ישראל'ס זינר און „העדיש"— ארום פין קאם !...

30/4 הערט איהר, שווער איז נאר זיך צו בעשליסען; אבער קוים האסטו זיך שוין בעשלאסען אויף „לא" — מיט אנ'-אלף ווערט מיט א מאל גרינג אויפ'ן הארצען, בפרט נאך, אז איך בין שוין א „מלומד-כנסים", ס'איז מיר שוין דאך

נישט דאס ערשטע מאל און... א מענש הייסט, אפשר נישט דאס לעצטע!... א לאדזער איז נישט קיין גוקס וגוטר—ער וועט נאך וועלען נאך א מאל. די לאד-זער, — זיי זענען דיר קיין קאצאפעס! ווייל מען שטייסט זיי, און ס'גנבעט זיי קיין קויל נישט!

2/5 היינט זענען געגאנגען מיינע וועקסלען צום פראטעסט. קושינסקי, פראמטשעווסקי און ריכלינסקי—אלע דריי ראוונער נאטאריושען האבען פאראקופירט אין זייערע פעליאטאנען דעם קאוואס — דאס וויכטיגע געשעהניש — אז איך, כ'מיין — מיין פירמע, וואס בעפינט זיך אויף פאניאטאווסקא - גאס נומר... האט זיך ענטוואגט צו צאהלען... מילא, וועמען ארט עס? די נאטאריושען האבען עס געטאן גאנץ גלייכגילטיג; איך? מסתמא, וועל איך מיט זיך אליין, מיט מיין פא-נומאקטורעס געוויסען, אויך ווי עס איז דורכקומען. נאר, זעהט נאר א מאדנע זאך! געטראפען האט עס איינעם א „ראוונער סוחר", וועלכער האט זיך צע-ווייגט אויף דער עולה, וואס איך האב געטון גאנץ לאדז, האט איהר געמאכט א מעשה! לאדזער פאבריקאנטען, עס די הויט-שינדער, האבען נאר געטונען א „מליץ-יושר" אין ראוונער און נאכמעהר, א „בעל-יועץ", אהן עין-הרע, א קאפ-מענש... לאדז וועט אויסהערען צו געבען פעקלאך? עס, א גלעלכטער, כ'לעבען! ער האט פערגעסען דער „ראוונער סוחר" א בפירוש'ן פסוק: נאכמער ווי די קאלב וויל זויגען, האלט די קוה געהאלט איהם געבען די ברוסט... דוכט זיך, אנ'אלטער סוחר און נישט קיין נ. רישער מענש, מוגדעסטיגען, נארגישעס...

עס, לאמיר נאר אפרעגולירען, וועל איך איהם שוין ווייזען; אזוי פיל פריש-עשיקעס מיינע שונאים, ווי־פיל שטיקלעך קארל קרענקיג'ס סחורה איך וועל נאך ברענגען!... ווי האלט איך שוין נאר דערביי!...

נאכגעגען און איבערגעגעבען צום דרוק:
סייפא וספרא.

(ראוונער לעבען)

א פראצעס פון א יוד מיט א פויער וועגען ליכוע.

אינטערעסאנטער פראצעס אין ווארשאווער געריכט.

ווארשא. (טעלעפאניש).

א אינטערעסאנטער פראצעס וועגען פראָצענט-ליכוע איז פארגעקומען אין ווארשאווער קרייז-געריכט.

אין אקטאבער 1925 האט זיך א פראָ מעגליכער פויער פון הארקי (גריצער פאוויאט), יאקובאווסקי געווענדט צום אייזען-סוחר אברהם ציגלער (פאקאשט, פולצווסקא) האט שטאט אויך פון ווארשע, 366 דאלאר אויף א משך פון א יאהר די הלוואה האט יאקובאווסקי פערזיכערט מיט ארעינגעשטעלט אקט אויף דער חל' פעלעך פון זיינע גרונדשטיק.

צום יאהר האט זיך דער פויער גישט געאיילט אפצוגעבען דעם חוב. נאך אנ-דערהאלבען יאהר אפשלעפען האט א' ציגלער בעקומען אויפ'ן יסוד פונם רעי-ענטאלען אקט אנ'עקזעקוציע-קלאוזולע, וועלכע ער האט איבערגעגעבען א קאמאר-ניק אפצונעמען.

דאן האט יאקובאווסקי אנגעגעבען אין געריכט אנ'אנקלאגע געגען ציגלער'ן פאר פערלאנגען צו הויכע פראצענטער, בעטענדיג גלייכצייטיג אין ציוויל-געריכט צו אנולירען די עקזעקוציע-קלאוזולע. דעם 6 מאי איז פארגעקומען די ציוויל-פערהאנדלונג. דעם פויער'ס בעפולמעכ-טיגטער האט פערלאנגט צוריקצוציהען די קלאוזולע און אויסהערען עדות וואס זאלען פעסטשטעלען, אז ציגלער האט פערלאנגט ליכוע-פראצענטער. די רע-ציזיע האט ער פערלאנגט אפצולעגען ביז'ן בעטראכטען דעם פראצעס וועגען געלד-ליכוע.

ציגלער'ס אדוואקאט היפאליט גריג-וואסער איז שארף ארויסגעטרעטען גע-גען דער פאדערונג אפצולעגען די ציו-ויל-פערהאנדלונג, ווייל דאס אינגעמאהנען דעם קאפיטאל קען נישט אפהענגיג געמאכט ווערען און אפגעהאלטען ביז'ן בעטראכ-טען דעם קווטשיקאנירטען טייל, אויס-ווייזענדיג, אז דאס געריכט קען זיך גישט בעשליסען אויף גרינגזשיגען רעקלאמאַ-ציע און היפאטעק-אקטען, ווייל דאס וואלט געבראכט צו דעם, אז אלע בעל-חובות זאלען ארויסטרעטען מיט אומבאגרינדע-טע טענות צום געריכט. צום סוף האט אדוואקאט גרינוואסער געבעטען צו דער-ווייטערן יאקובאווסקי'ס אנקלאגע און צו ערקלערען די עקזעקוציע-קלאוזולע פאר גילטיג.

דאס געריכט האט מסכים געווען צו ארח. גרינוואסער'ס אויספיהרונגען.

קופאן № 87
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
גילטיג היינט מאנטאג, ד. 16. מאי פון 8—9 אָוו.

אטראגעדיע פון א ראונגער משומדת.

פון ראונג שרייבט מען: צוריק מיט 12 יאהר האט זיך א געוויסע פרעלין ב—ך פון היגע אנשטענדיגע עלטערן פערליבט אין א רוסישען פולקאמניק אמילין.

עס האבען גיט געהאלפען די רעד פון די עלטערן און כאשר דער פולקאמניק איז שוין געהאנען א בעהייבער און פרעלין ב—ך נאך נאר א יונגע פון 18 יאהר, האט זי דאך בעשלאסען גיט צו אנלגען איהרע געשריבע עלטערן, און אינמאל אין א געוויסען שעה, האבן זיי זעגען גיט געהאבן אין דער היים, אין די אוועק מיט'ן געליבטען קיין קיעוו.

דער מאטער, קומענדיג צו מישאג א היים און דערוויסענדיג זיך, אז זיין טאכטער האט זיי מערראטען, האט גיט געקענט מעהר אויסהאלטען אוי, זיצענדיג היים שיט, בעקומען א הארץ-אטאק, פון וואס ער איז דעם זעלבען טאג געשטאר־בען.

די טראגעדיע האט דאן געמאכט א פרישטערשען אינדרוק אויף אלע קרוי־בים און בעקאנטע. די פרל. ב—ך האט זיך אין א קורצער צייט ארום געשמיד און אפיציעל הנהגת גמהאט מיט איהר בעליבטען.

אין א פאר יאהר ארום האט זי גע־בוירען א מעדעל. נאך דער מלחמה האט זי זיך אריבערגעצויגען קיין וואר־שא, וואו זי האט געוואוינט מיט איהר קינד, און גיט בעלאזט פון זיך הערען צו איהר מישער.

היינטיגען טאג איז זי פליצים געקומען קיין ראונא. איהר צום היגען רב און איה געבעטען, אז ער זאל איהר העלפען זיך אומקעהרען צו־ריק צום יודענטום. ס'האבען אבער איהר נאך געפעהלט איניגע פאפירען, צוליב וועלכע זי האט זיך געטרוט אומ־קעהרען קיין וואר שא.

אין וואר שא איז זי קראנק געווארען און נאך א פאר טעג שווערע לידען איז זי געשטארבען א קריסטין. אזוי־ארום האט דער שוץ איהר בעשערט פער־ווירקליכען איהר גדראנג וועגען אומצו־קעהרען זיך צוריק צום יודענטום.

דראמאטישער זעלבסטמארד אין טעאטער.

אוים בענקשאפט נאך זיין נישט-לאנג-פערשטארבענער פרוי און צוויי קינדער נעמט ער זיך דאס לעבען.

ווילנע. — צום ביהנע-טע-ניקער פון טעאטער „קאקאדו" (דשבראווסקע 5, וואוינט אין בנין פון טעאטר) איז אין אונד ארייגגעקומען זייגער א געקאגטער, דער טעקרעטאר פון אלגיקער זעלבסטמער־וואלטונג, שעאדאר בוטקעוויטש, און מיט אנ'אויפגערעגטער שטים געבעטען, ער זאל מיט איהם ארויפגעהן אויף דער ביה־נע, וואו ער וועט מיט איהם עטעס רע־דען. גרעד האט מען נישט געשפילט און לוטקעוויטש איז ארויפגעגאנגען מיט איהם אויף דער ביהנע. דאס האט בוטקעוויטש אנגעכאפט לוטקעוויטש'ס אר מאנד און מיט א צורודערטער שטים געזאגט:

— זיגט די ביסט אין שטאטער, הטטו נאך אזא טראגעדיע, ווי טייגע נישט גע־זעהן! אט וועל איך דיר דאך באלד אויפשטעלען דאס טראגישען סוף פון א מענשען.

בעי די ווערטער האט בוטקעוויטש ארויסגעכאפט א רעוואלווער פון דער קע־שענע און אנדער לוטקעוויטש האט גע־ווענדן זיך ארומצוקוקען, האט זיך דער־הערט א רעוואלווער־שאס און בוטקעוויטש איז געפאלען מיט אדורכגעשאסענער ברוסט אויף דער ביהנע.

אין זעלבען מאמענט איז אין זאל ארייגגעלאפען א מערסאמעטער דער פע־ליצייסקאקאוויטש, נאכדעם־ענדיג זיך אויף בוטקעוויטש'ן, וועלכער איז שוין שוין געווען טויט.

געשטארבען אוועטעראי פון דער יוד. כאל אניזאציע אין אריץ-ישראל.

ירושלים. (י.ט.א.) אין פסח-תקופ איז געשטארבען אין עלטער פון 90 יאהר אייגער פון די עלטעסטע יודישע קאל אניסטען אין ארץ-ישראל מרדכי די־נאוויטש. אין משך פון זיין 40 יאהרי־גער צוזאמענגעהאנגענער טעטיגקייט האט ער פיל מיטגעווירקט דער ענטוויקלונג פון פסח-תקופ. אין דער לויה האבען זיך בעטייליגט אלע אייג־וואוינער פון דער קאלאניע.

בעסטיאלישער מארד אויפן סעסטועלען באדען.

פון ווילנע שרייבט מען: גיט הייט פון גוט ראשטי, בעי ווילנע, איז ענדעקט געווארען א מארד, האט איז בעגאנגען געווארען אויפן סעסטועלען באדען.

אוועגד צייט האט א דורכגעהענדיגער בחור פלוצלונג בעמערקט אין וואלד, ווי פון די קוסטעס שטעקט ארויס אנ'אומ־בעוועגליכע מענשליכע האנד. אנ'איבער־געשראקענער האט ער זיך געלאזט לוי־פען אין דארף, וואו ער האט וועגען דער ענדעקונג משגעטיילט דער פאלי־ציי.

באלד זעגען אויפ'ן ארט אויף צוזא־מען מיטן בחור עטליכע פאליציי-אנגע־טען און מען האט טאקע געפונען הינ־טער די קוסטעס א טויטען קערפער פון אומגעפעהר א 30 יאהריגע פרוי, וועמענס קערפער און פנים זעגען געווען אויף א שרעקליכען אופן צושגיטען מיט א שארף געווער.

גיט הייט פון טויטען קערפער איז געלעגען אנ'אויסגעלעדיגטע פלאש פון בראנפען און א מערגלוטיקער שטיין, מיט וועלכען ער האט משמעות דערהר־גע.

די ווייטערדיגע אויספארשונג האט געפעגעשטעלט, אז דער מערדער איז פארן מארד בעגאנגען איבער דער אומ־גליקליכער א געוואלד שאט.

אזוי ווי ביים טויטען קערפער זעגען קיין שום דאקומענטען גיט געפונען גע־ווארען איז נאך דערווייל גיט געלונגען פעסטצושטעלען ווער זי איז.

גלייכצייטיג איז פון נאך דערווייל גיט געפאלען אויף די שפורען פון מער־דער. וועלכער איז וואהרשיינדליך א סא־דיסט און איז בעגאנגען דעם מארד אויפן סעסטועלען באדען.

לעזט, אבאנירט
— דאס —
„לאדזער טאגעבלאט".

גאלד, בלוט און פרויען.

אַ ראמאַן פון מערסווירדיגע איבער־לעבענישען אוו ליידענשאַפטען.

(13-טע פאָרטזעצונג).

— זאג דער גרעפין שאקי, אז איך וועל אלען ברענגען איהר די אנ־ווארט אויף דעם בריף — האט מאקס געזאגט דעם דינער.

דער דינער האט זיך פערנויגט און איז ארויסגעגאנגען. די גרעפין ראַ־דעצקי האט זיך פערשראכט, איהר איז די גאנצע געשיכטע געווארען אונאנגע־נעם. אויך מאקס האט אנגעהויבען דערצעהלען, אז ער איז בעגאנגען א פעהלער, עס וויסען צו פיל מענשען, אז ער האט זיך געקריגט מיט'ן גראף באטיאני, דאס טויג נישט.

באגי איז געווען דער אינציגער, וועלכער איז געבליבען רוהיג אויף קאלשבלוטיג.

— ערגערס אייך נישט אזוי — האט ער אויסגערופען — פערלאזט איין אויף מיר. אין זעקס וואכען ארום וועט די גרעפין פלוריא שאקי הייסען גרע־פין ראדעצקא. איהר פערשטעהט עס גאר נישט. איך וועט עס אבער זיכער.

9-טער קאפיטעל.

די וואוינונג פון תלין.

טרויעריג איז די בעשעפטיגונג פון א הענקער (תלין). שוישען מענשען איז נישט קיין פערגעניגען. אין די הייסטיגע צייטען איז אויך נישט גאנץ אנגע־נעהם צו זיין א הענקער. אין די אלטע צייטען פלעגט דער הענקער זיין א פער־שאלטענער מענש, פון וועלכען מען פלעגט וויכען ווי פון א פעסט.

מען פלעגט מורא צו האבען צו רעדען מיט'ן הענקער. מען פלעגט ציטער איהם אנצוריהרען. מען פלעגט פון איהם ענטלויפען. מען פלעגט איהם האלטען פאר א פערשאלטענעם פאר א פעראומרייניגטען.

די הענקער האבען נישט געקענט וואוינען אין קיין שטאט. ווען ער וואל זיך בעזוצען אין א גאס, וואלטען אלע איינוואוינער ענטלאפען פון דער דאזיגער גאס. וואלט ער זיך בעזוצט אין א דארף, וואלטען אלע איינוואוינער פון דער זיך צעלאפען. דער הענקער האט געמוזט וואוינען ערגיץ ווייט פון אלע מענשען.

ווער האט אבער געוואלט ווערען א הענקער, ווען א הענקער פלעגט זיין אזוי פערשאלטען פון דער גאנצער וועלט? דערצו האט זי געפינען א גאנץ צעוועהנליך משעל. אזוי ווי דער הענקער האט געוואוינט ווייט פון אלע מענשען און קיינער פלעגט צו איהם קומען, האט ער געהאט דאס רעכט אויפצונעמען יעדען, ווער עס איז געקומען צו איהם דורך א צופאל אין איהם מאכען פאר א הענקער מיט געוואלד.

אין דער געגענד ארום פלעגט מען ציטערן פאר דעם ארט, וואו דער הענקער פלעגט וואוינען. מען פלעגט מורא האבען אדורכצוגעהן די געגענד אפילו ביי טאג. מען האט מורא־בעהאט, אז פיל־לייכט דארף דער הענקער האבען א די־נער, א מענשען, וואס זאל איהם העלפען אין דער שרעקליכער ארבעט, און ער וועט זיך געקריגט מיט'ן גראף באטיאני. דאס טויג נישט.

באגי איז געווען דער אינציגער, וועלכער איז געבליבען רוהיג און קאלשבלוטיג.

— ערגערס אייך נישט אזוי — האט ער אויסגערופען — פערלאזט אייך אויף מיר. אין זעקס וואכען ארום וועט די גרעפין פלוריא שאקי הייסען גרע־פין ראדעצקא. איהר פערשטעהט עס גאר נישט. איך וועט עס אבער זיכער.

9-טער קאפיטעל.

די וואוינונג פון תלין.

טרויעריג איז די בעשעפטיגונג פון א הענקער (תלין). שוישען מענשען איז נישט קיין פערגעניגען. אין די הייסטיגע צייטען איז אויך נישט גאנץ אנגע־נעהם צו זיין א הענקער. אין די אלטע צייטען פלעגט דער הענקער זיין א פער־שאלטענער מענש, פון וועלכען מען פלעגט וויכען ווי פון א פעסט.

מען פלעגט מורא צו האבען צו רעדען מיט'ן הענקער. מען פלעגט ציטער איהם אנצוריהרען. מען פלעגט פון איהם ענטלויפען. מען פלעגט איהם האלטען פאר א פערשאלטענעם פאר א פעראומרייניגטען.

די הענקער האבען נישט געקענט וואוינען אין קיין שטאט. ווען ער וואל זיך בעזוצען אין א גאס, וואלטען אלע איינוואוינער ענטלאפען פון דער דאזיגער גאס. וואלט ער זיך בעזוצט אין א דארף, וואלטען אלע איינוואוינער פון דער זיך צעלאפען. דער הענקער האט געמוזט וואוינען ערגיץ ווייט פון אלע מענשען.

ווער האט אבער געוואלט ווערען א הענקער, ווען א הענקער פלעגט זיין אזוי פערשאלטען פון דער גאנצער וועלט? דערצו האט זי געפינען א גאנץ צעוועהנליך משעל. אזוי ווי דער הענקער האט געוואוינט ווייט פון אלע מענשען און קיינער פלעגט צו איהם קומען, האט ער געהאט דאס רעכט אויפצונעמען יעדען, ווער עס איז געקומען צו איהם דורך א צופאל אין איהם מאכען פאר א הענקער מיט געוואלד.

אין דער געגענד ארום פלעגט מען ציטערן פאר דעם ארט, וואו דער הענקער פלעגט וואוינען. מען פלעגט מורא האבען אדורכצוגעהן די געגענד אפילו ביי טאג. מען האט מורא־בעהאט, אז פיל־לייכט דארף דער הענקער האבען א די־נער, א מענשען, וואס זאל איהם העלפען אין דער שרעקליכער ארבעט, און ער וועט זיך געקריגט מיט'ן גראף באטיאני. דאס טויג נישט.

באגי איז געווען דער אינציגער, וועלכער איז געבליבען רוהיג און קאלשבלוטיג.

— ערגערס אייך נישט אזוי — האט ער אויסגערופען — פערלאזט אייך אויף מיר. אין זעקס וואכען ארום וועט די גרעפין פלוריא שאקי הייסען גרע־פין ראדעצקא. איהר פערשטעהט עס גאר נישט. איך וועט עס אבער זיכער.

דער מארש פון די „שטאל-העלמער" אויף בערלין.

ווער זענען די דעמאנסטראנטען און וואס זענען זיי אויסען געווען? — וואס זאגט מען ווענען דעם איז די דעמאקראטישע קרייזען? — א כנאפע טרייסט.

(א בריף פון בערלין, ספעציעל פאר „לאדזער טאגעבלאט").

דער צוזאמענפאהר פון די „שטאל-העל־מער" (א דייטשע מאנארכיסטישע אר־גאניזאציע) אין בערלין איז געווען א פאלגיטיש געשעהענעס פון גרויס בעדייט־סונג. אין דעם שוואר־ווייס-רויטען זג־מאג, ווען די שטאלהעלמער האבען אין די צעהנדליגער טויזענדער מארשירט אין מיליטערישער ארדנונג אונבער די גאסען פון רעפובליקאנישען בערלין, האט דאס נייע דייטשלאנד דאס־מאל־מיר אויהר פאלגיטישע מאלערייע אין פלייסטיגע אויהר פון צו בעשוצען די רעפובליק.

שוין שבת נאכמיטאג האבען זיך אנ־געהויבען די פערשליקטען, די באהנען האבען ישרעס מאל גשפרענגט נע־אנגע־שטעגע „שטאל-העלמער" אין דער בא־ליצייפרעזידענט, שוין גיט וויי דער פרי־סרשער אינגרין-מינינסטער, וואס האבען אנטרעגען די פערבאטווארשליל־בייט, אז דער „שטאלהעלם-טאג" זאל אנדיך פלשטערונג רוהיג, האבען בלבו־רם ובעעטס נשמאלט א אינספעקציע פון אלע פאליציי-פאסטען. אין אלע וויטל פרענגען אין זוויטע אויטאס אויף אנ־אנדער ארט.

אין דאס אלען אין שוין געווען א מין דעמאנסטראציע פון דער קראפט פון דער דעפובליק. עס האט געוואלט הע־מען: אט אונזער ערשטענען אויף די דאזיגע פרעהליכע ערטער, וואו די שטאל־העלמער קומען דעמאנסטרירען זוויטער אנשטיינאפט צו דער מאנארכיע, קע־מיר־ווייסטען איהר בעדראנג וועגען אומצו־קעהרען זיך צוריק צום יודענטום.

אזוי האט אויסגעזעהען די בעוועגונג אין גאנץ אויל בערלין. אין אנדערע אמטער, אין גע־בערלין, אונ'ם „רויטען בערלין", פלאטערט דעמאנסטראציע דא

אין דאס א רויטע פאהן פון א פאנס־טער. די גאסען זענען געווען בעוועגט פון פאליצעי-פאסטענס. דא געפינען זיך די גרויסע זאלען, וואו עס קומען פאר די ארבייטער-פערזאמלונגען פון די סא־ציאל-דעמאקראטען און קאמוניסטען, וואלען, וואס נעמען ארבין אנ'עולם פון 10 טויזענד מאן.

אין די דאזיגע זאלען האבען עס גע־דארפט אנקומארמירט ווערען א טייל פון די „שטאלהעלמער" און דערפאר איז דא די בעוועגונג, סך פון דער שטאל־העלמער-מיליץ, סך פון דער פאליצייז, האבען פערשטארקט. דא דרעהען זיך

לעגענדארער וואוקס פון א יודי־שער צייטונג.

דער דרייסיג-יעהריגער יובילעי פון „ארזווערטס".

מיר האבען דערהאלטען דעם יובילעי־נומער פון ניו-יארקער „ארזווערטס" לכבוד דעם 30-יעהריגען יובילעי פון זיין ערשיינען. דער נומער איז דער גרעס־טער, וואס א יודישע צייטונג האט זיך ווען דערליבט ארויסצוגעבען. ער האט 44 גרויסע יודישע שעקסט-זייטען, 24 זייטען מיט ענגלישען שעקסט און 16 זייטען קונסט-בילדער. דאס איז אהן די אנגענען, די נומער אין אמעריקא, מיט אנגענען, וועגען ביז 3 פונט.

מיר זי געמערקען, אז לויט א אויס־בענאויפיגער בערעכנונג איז פארן דע־ווגען נומער אנגעצאהלט געווארען בלויז פארן שרייבען איבער 6000 דאלער. די אדמיניסטראציע האט אבער מסתם דער־צו ניט דערלעגט, ווייל דער נומער איז געדרוקט געווארען אין 300.000 עקזעמ־פלערען און איז אין עטליכע שעה צו־כאפט געווארען. אין אויך די „אנאנטען" פונם נומער האבען „עפעס" געגעבען.

דער „ארזווערטס", וועלכער האט אנ־געהויבען פונעם ריגאנירען אין א גרייטע־דרוקערס פון א צירקולאציע פון 250 ט. עקזעמ־פלערען, פערמעגט אנ'אינגעגעם צעהן־שטאקיגען הימעל-קראצער מיט א קאלע־סאלען רייכטום פון מאשינען אין גיו־יארק, דאס אינגעגע אויך אין שיקאגא.

לויט אנ'אנגעגעבענעם אפיציעלען חשבון האט די רעדאקציע פאר די לעצ־טע יאהרען אויסגעצאהלט איבער 3 מער־שטל מיליען דאלאר גרעסערע נדבות אויף געזעלשאפטליכע צוועקען, דער־הויפט פאר ארבייטער.

דער „ארזווערטס" איז א שטיק יודי־שע געשיכטע אין אמעריקא און זיין לעגענדארער האוקס איז שיילוויז ענג־שערבונדען מיט דער געזעלדיגער ענט־וויקלונג פון דער יודישער אימיגראציע פאר די לעצטע עטליכע צענדליג יאהר.

דערהויפט אבער איז עס צו מערדאנקען דער אויסערגעוועהנליכער ענערגיע פונם רעדאקטיער אב. קאהאן, וועלכער איז אנב. איך אינער פון די ערייטענדיגסטע פיגורען בתוך יודישע ארבייטער-עסקנים.

דער מארש פון די „שטאל-העלמער" אויף בערלין.

ווער זענען די דעמאנסטראנטען און וואס זענען זיי אויסען געווען? — וואס זאגט מען ווענען דעם איז די דעמאקראטישע קרייזען? — א כנאפע טרייסט.

(א בריף פון בערלין, ספעציעל פאר „לאדזער טאגעבלאט").

דער צוזאמענפאהר פון די „שטאל-העל־מער" (א דייטשע מאנארכיסטישע אר־גאניזאציע) אין בערלין איז געווען א פאלגיטיש געשעהענעס פון גרויס בעדייט־סונג. אין דעם שוואר-ווייס-רויטען זג־מאג, ווען די שטאלהעלמער האבען אין די צעהנדליגער טויזענדער מארשירט אין מיליטערישער ארדנונג אונבער די גאסען פון רעפובליקאנישען בערלין, האט דאס נייע דייטשלאנד דאס־מאל־מיר אויהר פאלגיטישע מאלערייע אין פלייסטיגע אויהר פון צו בעשוצען די רעפובליק.

שוין שבת נאכמיטאג האבען זיך אנ־געהויבען די פערשליקטען, די באהנען האבען ישרעס מאל גשפרענגט נע־אנגע־שטעגע „שטאל-העלמער" אין דער בא־ליצייפרעזידענט, שוין גיט וויי דער פרי־סרשער אינגרין-מינינסטער, וואס האבען אנטרעגען די פערבאטווארשליל־בייט, אז דער „שטאלהעלם-טאג" זאל אנדיך פלשטערונג רוהיג, האבען בלבו־רם ובעעטס נשמאלט א אינספעקציע פון אלע פאליציי-פאסטען. אין אלע וויטל פרענגען אין זוויטע אויטאס אויף אנ־אנדער ארט.

אין דאס אלען אין שוין געווען א מין דעמאנסטראציע פון דער קראפט פון דער דעפובליק. עס האט געוואלט הע־מען: אט אונזער ערשטענען אויף די דאזיגע פרעהליכע ערטער, וואו די שטאל־העלמער קומען דעמאנסטרירען זוויטער אנשטיינאפט צו דער מאנארכיע, קע־מיר־ווייסטען איהר בעדראנג וועגען אומצו־קעהרען זיך צוריק צום יודענטום.

אזוי האט אויסגעזעהען די בעוועגונג אין גאנץ אויל בערלין. אין אנדערע אמטער, אין גע־בערלין, אונ'ם „רויטען בערלין", פלאטערט דעמאנסטראציע דא

אין דאס א רויטע פאהן פון א פאנס־טער. די גאסען זענען געווען בעוועגט פון פאליצעי-פאסטענס. דא געפינען זיך די גרויסע זאלען, וואו עס קומען פאר די ארבייטער-פערזאמלונגען פון די סא־ציאל-דעמאקראטען און קאמוניסטען, וואלען, וואס נעמען ארבין אנ'עולם פון 10 טויזענד מאן.

אין די דאזיגע זאלען האבען עס גע־דארפט אנקומארמירט ווערען א טייל פון די „שטאלהעלמער" און דערפאר איז דא די בעוועגונג, סך פון דער שטאל־העלמער-מיליץ, סך פון דער פאליצייז, האבען פערשטארקט. דא דרעהען זיך

מורען.

א גאנצע נאכט פון שבת אויף זונטאג האבען אנגעקלאגגען אין בערלין די אל־טע מארשען. בערלין האט זיך צוגע־הערט, טייל בעגייסטערט, טייל פערצווייי־פעלט. אבער דאס איז מער געווען א פארשפיל. זונטאג האבען די גאסען גע־שאלט פון מרומיטען. גרויסע מאסען האבען זיך געצויגען אויפער די גאסען, נישט אפצוצעהלען. די יריעות וועגען א קגאפער צאהל אנטוילנעמער האבען זיך גנישט בעשטעטיגט. עס זענען געקומען מעהר ווי מען האט ערוואַרט. די שטאל־העלמער מארשירען מיט לעבעדיגע רומט־שע טרייט. נאר יערע עטליכע הונדערט מאן גאנצע א קאפעלע מיט מרומיטען און הונטער יערע מויזיקער — א צוג מיט שוואַרץ-ווייס-רויטע פאהנען. מער זיי 2 אויטאס מיט די „שפאסן" (שיץ-פאלי־צייז), פון בודעל זענען צוגעגאנגען, אויף יערע 10 טרייט א מיליוציאנט. דער צוג איז גוט בעוואלט.

צוקוקענדיג זיך צו דעם „שטרענגען" מארש האט זיך ווערליך געקאנט דול־מען, אז די שטאלהעלמער האבען אנ־גענומען דאס „רויטע בערלין". און דאך איז עס געווען גאנץ אנדערש. צווישען עולם האט מען געקאנט בעמערקען פער־בוסענע פנים'ער, וואס קוקען מיט פעם אויף דעם מארש פון דער שוואַרצער אר־מעע.

דא לאזט זיך הערען, ווי עמיץ זאגט צו אנ'עלטערער פרוי, וואס האלט זיך די האנד פאר די אויגען און רופט אויס: „אזוינער איז אויך שר געווען" —

— די האנד, מומערל, פערגעסען, ווי דו ביזט געשטאנען אין דער רייה נאר א שמוקעל ברויט".

אדער עמיץ גיט א זאג: „אויהר אויר־יאטען!", אדער „פיל פערגעגען צום גאהנגעטטמען מאסען-קבר!" און בעלד, ווי עס ווערט א ביסעל א העלער גערעד־דעלץ, שטעהט שוין דערנעבען א גרויער „שופא" און זיין שטרענגער בלוק הארנט און מאכט שטיל.

יא, עס איז געווען א דעמאנסטרא־ציע מעהר פאנ'ם בח פון דער רעפובליק, ווי פון די שוואַרצע שטאלהעלמער. בערלין האבען זיי נישט בעוווינט. דאס דעמאנסטראטיווע בערלין האט זיך נע־האלטען שטיל. און די דאזיגע שטילקייט האט פערראטען קראפט.

אזוי טרייסט מען זיך און די הויגע רעמאקראטישע קרייזען. דאס איז אבער, צוריקגעשטעלט, א קגאפע טרייסט. דער מארש פון די „שטאלהעלמער" האט, פון דער אנדערער זייט, בעווייזען, אז דייטשלאנד איז נישט א בח.

לאדזער טאגעבלאט